

TUKIMATERIAALIA YKSILÖ- JA PIENRYHMÄTYÖSKENTELYYN

Materiaalipankki yksilö- ja pienryhmätoiminnan tukena

Vantaan kaupungin erityisnuorisotyössä

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö

Sosionomikoulutus

Kevät 2022

Mirka Rautio

Nea Suorela

Sosionomikoulutus

Tiivistelmä

Tekijä Mirka Rautio & Nea Suorela

Vuosi 2022

Työn nimi Tukimateriaalia yksilö- ja pienryhmätyöskentelyyn. Materiaalipankki yksilö- ja pienryhmätoiminnan tukena Vantaan kaupungin erityisnuorisotyössä.

Ohjaaja Outi Välimaa

Opinnäytetyö on toiminnallinen opinnäytetyö, jonka tavoitteena oli selvittää, millaista materiaalia Vantaan kaupungin erityisnuorisotyössä yksilö- ja pienryhmätoiminnan tueksi toivotaan ja tarvitaan sekä millaisessa muodossa työstettävä materiaali olisi parhaiten hyödynnettävissä käytännön työhön. Opinnäytetyön tarkoituksena oli kehittää, yhtenäistää ja tasalaatuistaa Vantaan kaupungin erityisnuorisotyön yksilö- ja pienryhmätoiminnan käytänteitä ja suunnittelu- ja arviointityötä sekä luoda selkeitä materiaalikokonaisuuksia tukemaan erityisnuorisotyöntekijöiden työtä. Opinnäytetyön tilaajana oli Vantaan kaupungin nuorisopalvelut.

Opinnäytetyö tehtiin kvalitatiivisena kokonaistutkimuksena. Tietoperustaa varten koottiin tietoa Vantaan kaupungin erityisnuorisotyöstä sekä yksilö- ja pienryhmätoiminnasta. Aineistoa kerättiin Vantaan kaupungin erityisnuorisotyöntekijöiltä lomakekyselyn avulla. Aineiston analyysimenetelmänä käytettiin sisältöanalyysiä ja aineistoa luokiteltiin teemoittelemalla ja värikoodaamalla. Opinnäytetyön tutkimus osoitti, että yksilö- ja pienryhmätoiminnan rakenteissa, sisällöissä ja menetelmissä on hajontaa. Toiminnan tueksi ja kehittämiseksi toivottiin monipuolista, nuorille suunnattua materiaalia. Materiaalipankki koettiin tarpeelliseksi ja nähtiin tuovan työskentelyyn yhdenmukaisuutta, lisätyökaluja työskentelyn tueksi sekä mahdollistavan hyväksi havaittujen materiaalien ja menetelmien jakamisen muille tiimin jäsenille.

Opinnäytetyön toiminnallisena tuotoksena koottiin aineistosta esille nousseiden toiveiden ja tarpeiden mukainen materiaalipankki kohdennetusti Vantaan kaupungin erityisnuorisotyön yksilö- ja pienryhmätoiminnan tueksi. Materiaalipankkia testattiin ja arvioitiin työpajatyöskentelynä. Alueellisen nuorisotyön esimiehiä konsultoitiin kootun materiaalin arvioimiseksi sekä tuomaan kehittämistyöhön monipuolista näkökulmaa. Opinnäytetyön kehittämistehtävä oli osa laajempaa Vantaan kaupungin alueellisen erityisnuorisotyön kehittämistyötä, ja opinnäytetyön tuotoksena koottava materiaalipankki tulee olemaan osa erityisnuorisotyön tueksi kehitettävää erityisnuorisotyön käsikirjaa.

Avainsanat Erityisnuorisotyö, yksilötyö, pienryhmätoiminta, kehittäminen, toimintatutkimus

Sivut 37 sivua ja liitteitä 4 sivua

Social Services

Abstract

Authors Mirka Rautio & Nea Suorela

Year 2022

Subject Materials to support case work and small group activities. Material bank to support case work and small group activities in special youth work of the city of Vantaa.

Supervisor Outi Välimaa

The aim of this practice-based bachelor's thesis was to examine what kind of materials are desired and required to support case work and small group activities in special youth work of the city of Vantaa, and in what form the material would be best utilized in practical work. The purpose of this thesis was to develop, unify and uniformize the practices, planning and evaluation of case work and small group activities in special youth work of city of Vantaa and to create clear sets of materials to support the work of special youth workers. This thesis was assigned by youth services of the city of Vantaa.

The thesis was a qualitative comprehensive study. The main sources of information were related to special youth work of the city of Vantaa and case work and small group activities. The data were collected from special youth workers of the city of Vantaa, by using a semi-structured survey. The obtained information was analyzed using content analysis. The data were categorized by thematizing and color coding. The outcome of the study was that there is dispersion in the structures, contents and methods used to support case work and small group activities. Diverse material aimed at young people was wanted in order to support and develop the special youth work. The material bank was deemed necessary and found to bring consistency to the work and additional tools to support the special youth work, and it also enables sharing tried and tested materials and methods with other team members.

The outcome of the thesis was a material bank to support case work and small group activities. The material was based on the hopes and requirements of special youth workers of the city of Vantaa and was tested and evaluated in a workshop. The supervisors of the regional youth work of the city of Vantaa were consulted to evaluate the material and to bring diverse perspective to the development work. The development work of this thesis was a part of a larger-scale development process of youth work of the city of Vantaa, and the material bank will be a part of the special youth work handbook which will be developed to support the special youth work.

Keywords Special youth work, case work, organized small group activities, development work, action research

Pages 37 pages and appendices 4 pages

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Yksilö- ja pienryhmätoiminta nuoren tukena	3
3	Aikaisemmat tutkimukset	6
4	Opinnäytetyön toimintaympäristö ja kehittämistehtävä	7
4.1	Alueellinen nuorisotyö Vantaan kaupungin nuorisopalveluissa	8
4.2	Erytisnuorisotyö Vantaan kaupungin nuorisopalveluissa	9
4.3	Opinnäytetyön kehittämistehtävä	10
5	Opinnäytetyön toteutus	11
5.1	Opinnäytetyön tutkimus	12
5.2	Opinnäytetyön tutkimusmenetelmät	13
5.3	Lomakekyselyn tuottama aineisto ja sisältöanalyysi	16
5.4	Opinnäytetyön prosessi	18
6	Tutkimuksen tulokset	20
6.1	Lomakekyselyn tulokset	20
6.2	Työpajatyöskentelyn tulokset	22
6.3	Alueellisen nuorisotyön esimiesten konsultointi	24
7	Johtopäätökset ja opinnäytetyön arviointi	25
7.1	Johtopäätökset	26
7.2	Opinnäytetyön luotettavuus ja yleistettävyyys	29
7.3	Opinnäytetyön eettisyys	30
7.4	Tilaaajan edustajan arvio	32
8	Materiaalipankki yksilö- ja pienryhmätyöskentelyn tueksi	32
9	Pohdinta	35
	Lähteet	36

Kuvat, kaaviot ja taulukot

Kuva 1. Erytisnuorisotyöhön ohjautuminen	10
Kuva 2. Aineiston analyysin teemat ja alateemat	18

Kuva 3. Materiaalipankin runko.	33
--------------------------------------	----

Liitteet

Liite 1: Lomakekyselyn runko

Liite 2: Materiaalipankin rakenne

Liite 3: Yksilö- ja pienryhmätyöskentelyn prosessikuvaus ja rakenne

Liite 4: Aineistonhallintasuunnitelma

1 Johdanto

Nuorisotyön tavoitteena on nuorten hyvinvoinnin vahvistaminen sekä osallisuuden mahdollisuuksien tarjoaminen. Se on tavoitteellista kasvatuksellista työtä, jonka tavoitteena on tarjota nuorille mielekästä tekemistä sekä maksutonta matalan kynnyksen harrastetoimintaa, turvallisia ajanviettopaikkoja, tukea ja neuvontaa nuorten elämään liittyvistä asioista sekä turvallisia aikuisia vapaa-aikaan. Erityisnuorisotyön tavoitteena on syrjäytymisvaarassa olevien nuorten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukeminen nuorisotyöllisin keinoin. Vantaan kaupungin erityisnuorisotyöntekijät työskentelevät pääsääntöisesti 10–17-vuotiaiden haastavissa elämäntilanteissa olevien lasten ja nuorten parissa. Työskentely on monipuolista ja tarvelähtöistä ja painottuu korjaavaan ja reagoivaan työskentelyyn. Työtä tehdään ennaltaehkäisevällä työotteella. (Vantaan kaupunki, n.d.)

Opinnäytetyö on toteutettu Vantaan kaupungin alueellisessa erityisnuorisotyössä ja opinnäytetyön tilaajana on Vantaan kaupungin nuorisopalvelut. Tarkoituksena on rakentaa materiaalipankki yksilö- ja pienryhmätoiminnan tueksi Vantaan kaupungin erityisnuorisotyöhön. Opinnäytetyö on toteutettu parityönä. Kumpikin tekijöistä työskentelee Vantaan kaupungin nuorisopalveluissa vakituisessa työsuhteessa, ja erityisnuorisotyön kehittäminen on osa työnkuvaa. Opinnäytetyö käsittelee yleisesti yksilö- ja pienryhmätoiminnan tukena hyödynnettäviä materiaaleja, mutta kohdentuu erityisesti Vantaan kaupungin erityisnuorisotyön yksilö- ja pienryhmätoiminnan toiveisiin ja tarpeisiin. Tavoitteena on selvittää, millaista materiaalia yksilö- ja pienryhmätoiminnan toteuttamiseen toivotaan sekä tarvitaan, ja millaisessa muodossa työstettävä materiaali olisi parhaiten hyödynnettävissä käytännön työhön. Tarkoituksena on myös kehittää, yhtenäistää ja tasalaatuistaa Vantaan kaupungin erityisnuorisotyön yksilö- ja pienryhmätoiminnan käytänteitä sekä suunnittelu- ja arviointityötä ja luoda selkeitä materiaalikokonaisuuksia tukemaan erityisnuorisotyöntekijöiden työtä.

Työn tutkimuksellisessa osuudessa hyödynnettiin kvalitatiivisia tutkimusmenetelmiä. Opinnäytetyö on toiminnallinen kehittämistehtävä, jonka tarkoituksena on luoda materiaalipankki yksilö- ja pienryhmätyöskentelyn tueksi erityisnuorisotyöhön. Tavoitteena on koota Vantaan kaupungin nuorisopalveluiden erityisnuorisotyön toiveisiin ja tarpeisiin

perustuvaa, ja käytännön työssä hyödynnettävää materiaalia. Materiaalipankki on koottu kohdennetusti Vantaan kaupungin erityisnuorisotyön käyttöön, eikä sitä löydy kokonaisuutena opinnäytetyön liitteistä. Materiaalipankin rakennetta ja sisältöä on avattu tarkemmin luvussa seitsemän sekä opinnäytetyön liitteessä 3. Opinnäytetyön tutkimusmenetelminä ja työtapoina on käytetty lomakekyselyä, työpajatyöskentelyä sekä nuorisotyön esimiesten konsultointia.

Opinnäytetyön alussa avataan ensin yksilö- ja pienryhmätoimintaa sekä Vantaan kaupungin nuorisotyötä ja erityisnuorisotyötä. Tutkimusta varten aineistoa kerättiin lomakekyselyn avulla Vantaan kaupungin nuorisopalveluiden erityisnuorisotyöntekijöiltä. Opinnäytetyön tuotoksena koottua materiaalia työstettiin sekä testattiin ja arvioitiin työpajatyöskentelyn avulla. Lomakekyselyn ja työpajatyöskentelyn avulla kartoitettiin, millaista materiaalia Vantaan kaupungin erityisnuorisotyöntekijät yksilö- ja pienryhmätoiminnan toteuttamiseen toivovat ja tarvitsevat sekä millaisessa muodossa työstettävä materiaali olisi parhaiten hyödynnettävissä käytännön työhön. Materiaalipankin rakenteen ja kootun sisällön arvioimiseksi konsultoitiin Vantaan kaupungin alueellisen nuorisotyön esimiehiä ja päällikköä.

Opinnäytetyön keskeisiä käsitteitä ovat erityisnuorisotyö, yksilö- ja pienryhmätyöskentely, hyvinvoinnin tukeminen, matalan kynnyksen palvelut sekä toiminnallinen kehittäminen. Keskeisiä käsitteitä avataan opinnäytetyössä teorian avulla. Työn loppupuolella tarkastellaan opinnäytetyön tutkimuksen tuloksia, johtopäätöksiä ja opinnäytetyön toiminnallisena tuotoksena koottua materiaalipankkia sekä arvioidaan opinnäytetyöprosessin toteutumista.

Opinnäytetyön tarve ja ajankohtaisuus perustuu nuorisopalveluiden laajempaan erityisnuorisotyön kehittämistyöhön, ja työstettävä materiaalipankki tulee olemaan osa erityisnuorisotyöhön kehitettävää erityisnuorisotyön käsikirjaa. Materiaalipankin tarkoituksena on yhteinäistää ja tasalaatuistaa yksilö- ja pienryhmätoiminnan käytänteitä sekä suunnittelu- ja arviointityötä.

2 Yksilö- ja pienryhmätoiminta nuoren tukena

Kohdennetulla nuorisotyöllä, erityisnuorisotyöllä, tarkoitetaan muun muassa kohderyhmien määrittelyä ja toimivien menetelmien valintaa ja arviointia. Erityisnuorisotyön yksilö- ja pienryhmätoiminnan tavoitteena on nuoren suunnitelmallinen, tavoitteellinen ja kokonaisvaltainen tukeminen ja sosiaalinen vahvistaminen, varhainen tuki ja puuttuminen sekä syrjäytymisen ehkäiseminen. Yksilö- ja pienryhmätyöskentely vaatii tavoitteellisuutta sekä erilaista menetelmäosaamista. Työn kohdentamisessa on hahmotettava millä keinoin, miten ja mihin erityisesti työllä pyritään vaikuttamaan. Nuorisotyötä ohjaa nuorilähtöisyys ja tarvelähtöisyys. Toimintaan osallistuminen on vapaaehtoista. Työn vaikuttavuuteen ja tuloksiin vaikuttavat työn oikea-aikaisuus sekä palvelun suuntaaminen oikealle kohderyhmälle. Nuorten moninaisten tarpeiden tunnistaminen edellyttää monenlaista osaamista, tekemistä, resursseja ja menetelmiä. (Ohisalo, 2012, ss. 31–33)

Yksilöllinen tuki voi tarkoittaa nuoren ja erityisnuorisotyöntekijän kahdenkeskisiä tapaamisia. Tapaamiset voivat sisältää keskusteluja, yhteistä tekemistä ja toimintaa, nuoren asioiden ja tilanteen selvittelyä ja suunnitelmien tekemistä, koulunkäynnin tukemista, erilaisia menetelmiä ja harjoituksia sekä opastusta ja neuvontaa nuoren elämän liittyvissä asioissa. (Ohisalo, 2012, s. 29) Nuorelle etsitään tarpeen mukaisesti vertaisryhmiä ja harrastetoimintoja sekä ohjataan mukaan muuhun nuorisopalveluiden toimintaan.

Ryhmällä tarkoitetaan kolmen tai useamman henkilön joukkoa. Yksi ryhmän keskeisimmistä kriteereistä on se, että ryhmän jäsenet tiedostavat toisensa ja kuuluvansa ryhmään. Ryhmän jäsenet ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Vuorovaikutus luo myös pohjaa ryhmän toiminnalle ja ylläpitää sitä. Ryhmät voidaan jakaa kahteen ryhmään. Suhdekeskeiset ryhmät, kuten perhe, ovat vuorovaikutussuhteiden luomista ja ylläpitämistä varten. Tehtäväkeskeiset ryhmät ovat erilaisten tehtävien suorittamista varten, kuten esimerkiksi koululuokka. Myös tehtäväkeskeisen ryhmän jäsenten välissä on suhdekeskeistä vuorovaikutusta. Ryhmässä solmitaan kaverisuhteita ja opitaan ryhmässä toimimisen olennaisia vuorovaikutustaitoja. Tehtäväkeskeisen ryhmän ei siis välttämättä ole puhtaasti vain sitä. Vuorovaikutuksen painopisteet vain eroavat suhdekeskeisen ryhmän tavoitteista. Suhdekeskeisen ryhmän vuorovaikutuksen paino on suhteiden ylläpitämisessä,

tehtäväkeskeisen ryhmän vuorovaikutuksen pääpaino on tehtävän suorittamisessa. Ryhmää voidaan tarkastella myös ryhmän kehitysvaiheiden näkökulmasta. Tehtäväkeskeisille ryhmille ominaisia kehitysvaiheita ovat ryhmän muotoutumisvaihe, kuohuntavaihe, normien muotoutumisvaihe, tehtävän suorittamisvaihe sekä toiminnan päättymisvaihe. Vaiheet voivat olla päällekkäisiä ja vaihdella ryhmäkohtaisesti. (Toikka & Toikka, 2006, ss. 24–25)

Huolellisesti suunniteltu ja toteutettu pienryhmätoiminta on parhaimmillaan voimavaraistava ja motivoiva rupeama, jossa ryhmän jäsenten on mahdollista oppia ja oivaltaa toistensa kokemuksista sekä mielipiteistä. Ryhmätoiminnassa keskeistä on ryhmäläisten omien ajatusten esiin tuominen, kokemusten jakaminen sekä vertaistuki. Ohjaajan rooli ryhmätoiminnan eteenpäin viemisessä on tärkeä. Ohjaajan tulee toimia aktiivisena, toimintaa eteenpäin vievänä, ryhmän viesteihin ja tarpeisiin reagoivana henkilönä, ohjaten toimintaa kohti ryhmälle asetettuja tavoitteita. (Ståhlberg, 2019, s. 17)

Ryhmän tarkoituksen ja tavoitteiden tulisi olla yhdessä pohdittuja ja kaikilla ryhmään kuuluvilla selkeästi tiedossa. Pienryhmätoiminnan keskeisiä tunnusmerkkejä ovat avoimuus, yhteenkuuluvuus, turvallisuus sekä luottamuksellinen ilmapiiri. Ryhmän ohjaaja on avainasemassa näiden piirteiden muodostumisessa ja ylläpitämisessä. (Ståhlberg, 2019, s. 27)

Nuoren kasvatuksellinen kohtaaminen on haasteellista, mutta haasteellisena ei tarkoiteta nuorta itseään. Vastuu kohtaamisen onnistumisesta on ensisijaisesti työntekijällä. (Rauas, 2014, s. 26)

Nuorisotyön ominaispiirteisiin liittyy vahvasti toivo, onnistuminen ja kasvu. Englannin parlamentin koulutuskomitean raportin mukaan nuorisotyöllä luodaan nuorille mahdollisuuksia kokeilla uutta, ottaa vastuuta ja harjoitella sosiaalisia taitoja positiivisen vertaistuen parissa, turvallisen aikuisen tuella ja vahvistuksella (House of commons education committee, 2011, s. 10).

Nuoruuden valintojen ja ratkaisujen keskellä nuori tarvitsee läsnäoloa, kuuntelua ja peilausta sekä vahvistusta siitä, että hänestä välitetään ja hän on omana itsenään riittävän hyvä (Rauas, 2014, s. 27).

Yksilö- ja pienryhmätoiminnan avulla opitaan samalla yhteistyötä ja monia elämässä tärkeitä taitoja, kuten toisten kuuntelemista, omien mielipiteiden ilmaisemista, tunteiden tunnistamista ja sanoittamista, tuen saamista ja antamista sekä palautteen antamista ja vastaanottamista. Yhteistyön onnistumisen kannalta tärkeintä on myös oppia luottamaan omaan itseensä sekä toisiin.

Luottamusta rakennetaan vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Ryhmään kuulumisen ja tunne siitä että muut hyväksyvät vahvistaa luottamuksen syntyä. (Toikka & Toikka, 2006, s. 11) Pienryhmätoiminnalla on positiivisia vaikutuksia runsaasti sosiaalis-emotionaalista tukea tarvitseviin nuoriin. Sosiaalis-emotionaaliset haasteet ja tuen tarpeet saattavat ilmetä aggressiivisena, uhmakkaana, levottomana tai vetäytyvänä käyttäytymisenä sekä voimakkaina tunnetiloina ja tunteenpurkauksina. Pienemmässä ryhmässä osallistuminen madaltuu, tarkkaavaisuuden suuntaaminen helpottuu ja ohjaajalta saa tukea toiminnan ohjautumiseen. Taitojen harjoittelu pienemmässä ryhmässä heijastuu myöhemmässä vaiheessa positiivisesti myös toimintaan osana isompia ryhmiä. (Ahonen, L., 2017, s. 187)

Erilaisten harjoitusten avulla pyritään muun muassa luomaan hyvää yhteishenkeä ja vahvistamaan vuorovaikutustaitoja. Harjoituksia on niin toiminnallisia kuin kirjallisiakin. Harjoitusten avulla voidaan käydä läpi erilaisia ryhmän prosesseja sekä löytää uusia vahvuuksia omasta itsestä tai toisesta. Luovien ja vuorovaikutuksellisten menetelmien avulla työskennellen voidaan kohdata monenlaisia erilaisia haasteita. (Toikka & Toikka, 2006, s. 20) Monipuolisella menetelmäosaamisella sekä materiaalivalikoimalla voidaan madaltaa kynnystä vastata nuoren sen hetkisten haasteiden käsittelyyn nuorelle itselleen sopivalla tavalla. Erilaisia lähestymistapoja kokeilemalla voidaan päästä osallisiksi mielenkiintoisiin ja merkityksellisiin prosesseihin, ja työskennellä erilaisten ryhmien kanssa monipuolisesti ja joustavasti. (Toikka & Toikka, 2006, s. 26) Aikuinen toimii omana itsenään vuorovaikutuksen roolimallina. Ohjaaja voi opettaa ryhmän jäsenille vastavuoroisuutta. Hän voi kertoa itsestään, ja kuunnella mitä nuorella on itsellään kerrottavana. Erityisen tärkeää on kuunnella niitä, joilla on vaikeaa kertoa itsestään muille vertaisille. Ohjaaja kuuntelee huolia ja kannustaa nuorta sanoittamaan ja tunnistamaan omia vahvuuksiaan. Ohjaaja voi myös tukea ja kannustaa sosiaaliin kontakteihin ja luoda vuorovaikutuksen paikkoja. (Toikka & Toikka, 2006, s. 49)

Sekä yksilö- että pienryhmätoimintaa arvioidaan säännöllisesti myös yhdessä toimintaan osallistuvien nuorten kanssa. Nuori arvioi omaa tilannettaan ja miten sen itse kokee sekä alku- että loppuarvioinnissa. Itsearviointin kautta nuorella on mahdollisuus havainnoida ja arvioida omaa tilannettaan, tavoitteitaan sekä tehdä huomiota mahdollisista muutoksista. Työskentelyn alku- ja loppuvaiheen arviointi tuottaa tietoa nuoren tilanteesta tapahtuneista

muutoksista. (Ohisalo, 2012, s. 30) Merkitykselliset asiat ovat usein pieniä, tavallisia asioita ja tekoja, jotka toimivat ponnahdusalueena suuremmalle muutokselle.

Erityisnuorisotyöntekijän työssä nuoren kohtaaminen on olennaista. Toimintatavat, menetelmät tai kohtaamispaikat vaihtelevat joustavasti nuoren toiveiden ja tarpeiden mukaan. (Rauas, 2014, s. 58) Tavoitteiden asettamisen arvoinnissa sekä toiminnan onnistumisen arvioinnissa voidaan hyödyntää myös huoltajan ja yhteistyöverkoston näkemyksiä, toiveita ja tarpeita.

3 Aikaisemmat tutkimukset

Aikaisempia tutkimuksia, jotka liittyvät opinnäytetyön aihealueeseen ovat esimerkiksi Eikenenkään maalta kaikkien maalle. Kohdennetun nuorisotyön Luotsi-toiminnan arviointitutkimus (Ohisalo, 2012), Tunteiden värittäjä. Työkalupakki kehitysvammaisten nuorten tunnetaitojen tukemiseksi ammatillisessa erityisoppilaitoksessa (Lehtinen, 2020) sekä Pienryhmämenetelmä lasten ja nuorten ehkäisevän työn välineenä (Muhonen, 2008). Opinnäytetyön aiheesta on tehty melko vähän opinnäytetöitä ja aiempia tutkimuksia. Aiemmat tutkimukset painottuvat varhaiskasvatukseen. Nuorisotyötä itsessään on tutkittu paljon, mutta yksilö- ja pienryhmätoiminnasta löytyy muutamia yksittäisiä tutkimuksia, jotka painottuvat rajattuun aihepiiriin ja menetelmiin. Pelkästään nuorisotyöhön kohdennettuja, vastaavia tutkimuksia oli haastavaa löytää.

Ohisalo (2012) on tehnyt arviointitutkimuksen kohdennetun nuorisotyön Luotsi-toiminnasta. Tutkimus toteutettiin monitahoarviointina. Tutkimuksen tarkoituksena oli arvioida kohdennetun nuorisotyön toimintamallia ja sen vaikutuksia palvelujärjestelmän ja asiakkaiden näkökulmasta. Aineisto koostuu 35 henkilön haastattelujen aineistosta sekä aiemmista Luotsi-toiminnan selvityksistä sekä tutkimuksista. Ohisalon (2012) arviointitutkimuksen mukaan Luotsi-toiminnan vahvuus ja erityisyys perustuu monipuoliseen toimintaan, jossa yksilöllinen tuki yhdistyy ryhmätyöskentelyyn, toiminnallisuuteen, monipuolisiin menetelmiin, verkostojen työskentelyyn sekä vanhemmuuden tukemiseen. Ohisalon (2012) tutkimustuloksissa korostuu myös moniammatillisuus ja monihallinnollisuus, joiden nähdään mahdollistavan laaja-alaista ja kohdennettua sekä ennaltaehkäisevää ja tarpeeseen vastaavaa tukea nuorille.

Lehtinen (2020) on tehnyt toiminnallisen opinnäytetyön, jonka tarkoituksena oli kehittää työkalupakki kehitysvammaisten nuorten tunnetaitojen tukemiseksi ammatillisessa erityisoppilaitoksessa. Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää kehitysvammaisten nuorten tuen tarvetta tunnetaitojen näkökulmasta sekä vastata niihin tunnetaitoja vahvistavien menetelmien ja tehtävien avulla. Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena toimintatutkimuksena, jossa aineistoa kerättiin sähköisen kyselylomakkeen avulla. Aineisto analysoitiin teemoittelemalla ja sisällönanalyysillä. Opinnäytetyön tutkimuksessa ilmeni että ryhmän heterogeenisuus ja koko vaikuttavat tunnetaitoharjoitusten ohjaamiseen. Lehtisen (2020) mukaan ryhmän jäseniin etukäteen tutustuminen sekä tehtävien testaaminen etukäteen käytännössä koettiin hyödylliseksi. Tunnetaitojen harjoittelu tehtävien ohessa oppilaitoksen arjessa olisi tärkeää tunnetaitojen vahvistamiseksi.

Muhosen (2008) Pro gradu- tutkielma käsittelee pienryhmämenetelmää lasten ja nuorten ehkäisevän työn välineenä. Tutkimuksen tarkoituksena oli arvioida ja pohtia pienryhmämenetelmän toimivuutta ja vaikuttavuutta lasten ja nuorten kanssa tehtävässä työssä. Tutkimuksen aineistona käytettiin vuosien 2003–2007 välillä kerättyjä pienryhmien ohjaajien päiväkirjoja, joita oli yhteensä 14 kappaletta. Tutkimuksessa arvioitiin pienryhmämenetelmän toimivuutta asiakastyön sekä organisaatiotyön näkökulmasta. Muhosen (2008) tutkimuksen mukaan pienryhmämenetelmän tärkein tavoite oli sosiaalisten taitojen kehittäminen, ja se vaikutti toteutuvan lähes kaikilla ryhmäläisillä. Tutkimus on Muhosen (2008) mukaan hyödyllinen kaikille niille, jotka ovat kiinnostuneet ryhmätyömenetelmien käytöstä lasten ja nuorten ehkäisevän työn välineenä.

4 Opinnäytetyön toimintaympäristö ja kehittämistehtävä

Opinnäytetyön tilaaja on Vantaan kaupungin nuorisopalvelut. Vantaan kaupungin nuorisopalveluissa alueelliset palvelut on jaettu kuuteen eri palvelualueeseen. Kehittämistehtävä on suoritettu Vantaan kaupungin alueellisen erityisnuorisotyön parissa. Nykyisessä muodossaan Vantaan kaupungin erityisnuorisotyötä on tehty kevästä 2021 alkaen. Erityisnuorisotyöntekijät työskentelevät Vantaalla alueellisen nuorisotyön viidellä eri palvelualueella. Työskentely on tarvelähtöistä ja kohdentuu korjaavaan ja reagoivaan

työskentelyyn nuorten moninaisten haasteiden ja tuen tarpeiden parissa. Alueellista nuorisotyötä sekä -erityisnuorisotyötä avataan tarkemmin seuraavissa luvuissa.

Opinnäytetyö on toiminnallinen kehittämistehtävä, jonka tavoitteena on selvittää, millaista materiaalia Vantaan kaupungin erityisnuorisotyöntekijät yksilö- ja pienryhmätyöskentelyn tueksi tarvitsisivat, ja koota konkreettisia työvälineitä erityisnuorisotyöntekijöiden hyödynnettäväksi. Opinnäytetyön tutkimuksen pohjalta on tarkoituksena koota Vantaan kaupungin nuorisopalveluiden erityisnuorisotyön toiveisiin ja tarpeisiin perustuva sekä käytännön työssä yksilö- ja pienryhmätoiminnan tukena hyödynnettävä materiaalipankki.

4.1 Alueellinen nuorisotyö Vantaan kaupungin nuorisopalveluissa

Vantaan kaupungin alueellinen nuorisotyö koostuu kuudesta palvelualueesta. Alueet jakautuvat Vantaan suuralueittain. Alueellisen nuorisotyön palvelualueita ovat Hakunila, Tikkurila, Korso-Koivukylä, Aviapolis-Kivistö sekä Länsi-Vantaa. Tämän lisäksi alueelliseen nuorisotyöhön kuuluu kulttuurinen nuorisotyö. Nuorisotilatoiminta on kohdennettu 10–17-vuotiaille lapsille ja nuorille. Nuorisotyön tavoitteena on nuorten hyvinvoinnin vahvistaminen sekä osallisuuden mahdollisuuksien tarjoaminen. Nuorisotyö on tavoitteellista kasvatuksellista työtä, jonka tavoitteena on tarjota nuorille mielekästä tekemistä sekä maksutonta matalan kynnyksen harrastetoimintaa, turvallisia ajanviettopaikkoja sekä turvallisia aikuisia vapaa-aikaan. (Vantaan kaupunki, n.d.)

Vantaan kaupungin nuorisopalveluiden ydinviesti on:

- Olemme nuoria varten, siellä missä nuoret ovat, yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.
- Laadukasta ja vaikuttavaa työtä nuorten tarpeet ja toiveet toiminnan lähtökohtana.
- Nuorten omat ajatukset, kokemukset ja tarinat ovat tärkeitä ja niitä tulee kuulla ja antaa nuorille tilaa osallistua ja vaikuttaa.
- Teemme kaikkemme, jotta yksikään nuori ei syrjäytyisi, jotta jokainen voisi olla sellainen kuin on.

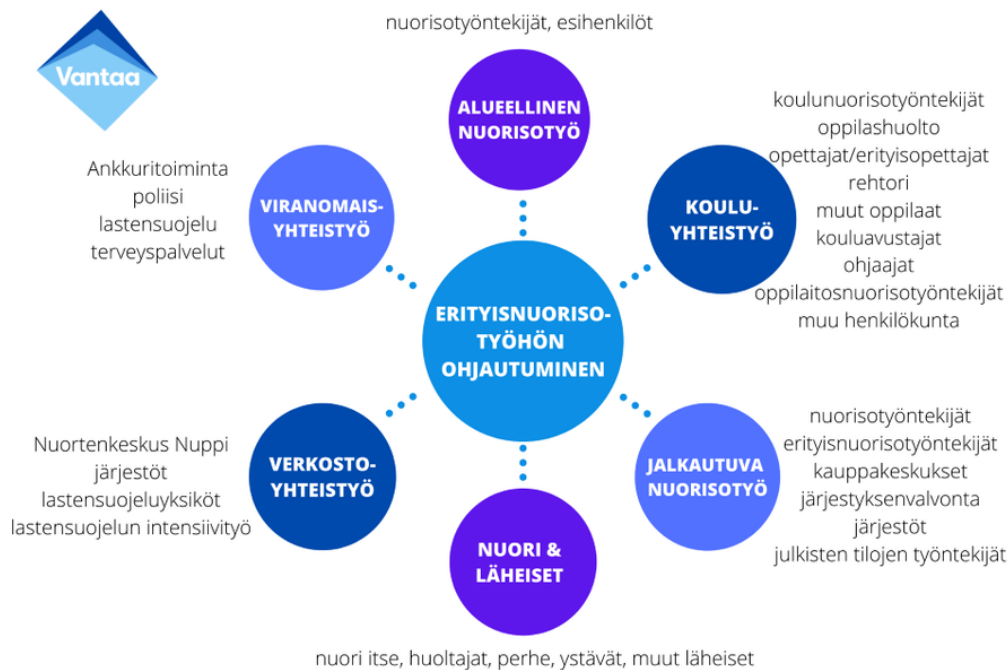
Nuorisotyössä tehdään paljon pieniä, merkityksellisiä asioita nuoren elämää koskevien asioiden ympärillä. Niiden avulla nuori itse rakentaa omaa elämäänsä, elämänhallintaansa ja itsetuntemusta pala palalta, pienin askelin, ammattilaisten tuella. Nuorisotyötä ja sen menetelmiä, pitkäjänteisyyttä ja vaikuttavuutta on toisinaan vaikeaa ymmärtää ja tehdä näkyväksi. (Rauas, 2014, s. 7) Nuorisotyötä ohjaa nuorisolaki. Nuorisolaissa säädetään nuorisotyön ja nuorisotoiminnan edistämisestä, nuorisopolitiikasta sekä niihin liittyvistä valtion hallinnon ja kunnan vastuista, yhteistyöstä sekä rahoituksesta. (Nuorisolaki 1285/2016 § 1)

4.2 Erityisnuorisotyö Vantaan kaupungin nuorisopalveluissa

Vantaan nuorisopalveluissa alueellisen erityisnuorisotyön tiimi koostuu viidellä eri palvelualueella työskentelevistä erityisnuorisotyöntekijöistä. Erityisnuorisotyöntekijät työskentelevät 10–17-vuotiaiden, haastavissa elämäntilanteissa olevien lasten ja nuorten kanssa. Työskentely on monipuolista ja tarvelähtöistä. Työnkuva koostuu yksilö- ja pienryhmätyöskentelystä, jalkautuvasta nuorisotyöstä, monialaisesta verkostotyöstä, asiantuntijatehtävistä sekä erilaisista nuorisotyön kehittämis-, suunnittelu-, arviointi- ja raportointitehtävistä. Työ on tarvelähtöistä, ja painottuu korjaavaan ja reagoivaan työskentelyyn. Työtä tehdään ennaltaehkäisevällä työotteella. Työn tavoitteena on nuorten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukeminen nuorisotyöllisin keinoin.

Nuoret ohjautuvat erityisnuorisotyön piiriin muun muassa kouluyhteistyön kautta, nuorisotiloilta, jalkautuvan nuorisotyön parista, Ankkuritoiminnasta tai eri verkostojen kautta (Kuva 1). Erityisnuorisotyön parissa olevien nuorten haasteet ja tuen tarpeet voivat liittyä esimerkiksi päihde- ja mielenterveysongelmiin, haasteisiin koulunkäynnissä, sosiaaliin suhteisiin tai arjen hallintaan. Erityisnuorisotyössä keskeistä on palveluohjaus sekä alueen verkostojen ja nuorten hyvinvointia tukevien palveluiden tuntemus. Omien ammatillisten rajojen tunnistaminen sekä nuorten ohjaaminen oikeiden, tarpeenmukaisten palvelujen pariin on tärkeää. Keskeisiä yhteistyöverkostoja nuorisotyössä ovat muun muassa koulut ja oppilaitokset, poliisi, lastensuojelu, järjestöt, liikunta- ja kulttuuripalvelut, alueiden liikekeskukset ja järjestyksenvalvonta, erilaiset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut sekä ennaltaehkäisevät palvelut.

Kuva 1. Erityisnuorisotyöhön ohjautuminen.

4.3 Opinnäytetyön kehittämistehtävä

Opinnäytetyö on toiminnallinen kehittämistehtävä, jonka tavoitteena on selvittää, millaista materiaalia Vantaan kaupungin erityisnuorisotyöntekijät yksilö- ja pienryhmätoiminnan tueksi toivovat ja tarvitsevat sekä millaisessa muodossa työstettävä materiaali olisi parhaiten hyödynnettävissä käytännön työssä. Opinnäytetyön tarkoituksena on myös kehittää, yhtenäistää ja tasalaatuistaa Vantaan kaupungin erityisnuorisotyön yksilö- ja pienryhmätoiminnan käytänteitä sekä suunnittelu- ja arviointityötä ja luoda selkeitä materiaalikokonaisuuksia tukemaan erityisnuorisotyöntekijöiden työtä. Yhdessä kehitetty toimintamalli on usein toimivin ratkaisu haasteisiin, jotka yhteisön jäsenet itse tuntevat parhaiten (Ojasalo ym., 2014, ss. 58–59).

Opinnäytetyö on osa laajempaa Vantaan kaupungin alueellisen erityisnuorisotyön kehittämistyötä, ja opinnäytetyön tuotoksena koottava materiaalipankki tulee olemaan osa erityisnuorisotyön tueksi kehitettävää erityisnuorisotyön käsikirjaa. Opinnäytetyön

tuotoksena on tarkoitus koostaa Vantaan kaupungin erityisnuorisotyöntekijöiden toiveisiin ja tarpeisiin perustuva, konkreettisia työvälineitä sisältävä materiaalipankki.

5 Opinnäytetyön toteutus

Toiminnallisessa opinnäytetyössä kehitettävää aihetta lähdetään käsittelemään tilaajalähtöisesti. Toiminnallinen kehittäminen lähtee yleensä organisaation kehittämistarpeesta ja muutoshalusta. Kehittämistyön tarkoituksena on kehittää sekä ottaa käyttöön uusia käytännön ratkaisuja. (Ojasalo ym., 2014, s. 19) Suunnitelmallinen ja tavoitteellinen yksilö- ja pienryhmätoiminta on oleellinen osa erityisnuorisotyön vakiintuneita työmuotoja. Konkreettisten ja selkeiden työskentelyn tukena hyödynnettävien menetelmien, toimintamallien ja materiaalien tarkoituksena on helpottaa yksilö- ja pienryhmätoiminnan suunnittelua ja toteuttamista sekä yhtenäistää ja tasalaatuistaa erityisnuorisotyöntekijöiden työtä. Koska kumpikin meistä työskentelee Vantaan kaupungilla erityisnuorisotyön kehittämisen parissa, on materiaalipankin työstäminen luonteva ja mielekäs valinta opinnäytetyön aiheeksi.

Kun tutkimuksen aihevalinta on tehty, kehittämistehtävä määritelty sekä opinnäytetyön aihealueeseen perehdytty teorian ja käytännön kautta, on pohdittava minkälaista tietoa tutkimuksella halutaan tuottaa. Vasta tämän jälkeen voidaan lähteä suunnittelemaan lähestymistapaa sekä konkreettisia menetelmiä kerätä haluttua tietoa. (Ojasalo ym., 2014, s. 25) Opinnäytetyön suunnittelun ja toteutuksen haasteena oli valita kehittämistyöskentelyyn osallistettavien kohderyhmä. Nuorten osallistaminen opinnäytetyön kehittämistehtävään koettiin tässä vaiheessa haasteelliseksi, sillä erityisnuorisotyö on nuoren sen hetkiseen tilanteeseen ja subjektiiviseen kokemukseen sidonnaista. Aihetta lähdettiin lähestymään erityisnuorisotyöntekijöiden näkökulmasta, perustuen erityisnuorisotyöntekijöiden ammatilliseen osaamiseen ja näkemykseen. Kiilakosken ja Honkutukian (2018) mukaan nuorisotyötä koskevan tutkimuksen lähtökohtana voi olla yhdessä nuorisotyötä tekevien kanssa pyrkiä muodostamaan ymmärrystä siitä, miten nuorisotyön työote muodostuu. Näkökulman avulla pyritään tekemään näkyväksi nuorisotyön toimintatapoja. Iso osa nuorisotyön tutkimuksesta keskittyykin tuottamaan tietoa työntekijän näkökulmasta

tavoitteena tuoda esiin nuorisotyön asemaa nuorille suunnattujen palvelujen osana. (Kiilakoski & Honkatukia, 2018, s. 21)

5.1 Opinnäytetyön tutkimus

Opinnäytetyön tutkimuksellinen ja toiminnallinen osuus rajattiin aikatauluun sopiviksi. Toiminnallisen tuotoksen tavoitteena oli luoda materiaalipankin rakenne, johon lisätä nuorten tilanteeseen ja tarpeisiin sopivia sisältöjä. Kanasen (2014) mukaan opinnäytetyön tutkimuksen tilaaja määrittelee kehittämistehtävää ja sen tavoitetta. Opinnäytetyöprosessin edetessä kehittämistehtävä ja sen tavoite voivat muuttua. Opinnäytetyön aihealueeseen ja aiempaan tutkimustietoon ja kirjallisuuteen perehtymällä tutkimusaihe täsmentyy, ja tutkimuskysymykset tarkentuvat. Kirjallisuuteen perehtyminen myös lisää opinnäytetyön luotettavuutta eli validiteettia. (Kananen, 2014, ss. 98–99) Tämän opinnäytetyön tietoperusta pohjautuu aiempiin yksilö- ja pienryhmätoiminnasta löytyviin tutkimuksiin ja aineistoihin sekä tutkimustietoon ja teoriaan kehittämistyön menetelmistä ja näkökulmista, nuorisotyöstä, toimintatutkimuksen teoriasta sekä erityisnuorisotyön tutkimuksesta.

Opinnäytetyön tutkimuskysymykset ovat:

1. Millaista materiaalia erityisnuorisotyöntekijät Vantaan alueellisessa erityisnuorisotyössä yksilö- ja pienryhmätyöskentelyn tueksi toivovat ja tarvitsevat?
2. Millaisessa muodossa työstettävä materiaali olisi parhaiten hyödynnettävissä käytännön työssä?

Toimintatutkimus painottaa samanaikaisesti tutkitun uuden tiedon tuottamista sekä muutoksen aikaansaamista käytännössä. Toimintatutkimuksessa keskeistä on organisaatiossa työskentelevien henkilöiden osallistaminen käytännön kehittämistyöhön. Kehittäminen edellyttää ihmisten välistä vuorovaikutusta ja toimintaympäristössä käytännössä toimivien ihmisten huomioimista ja aktiivista osallistumista kehittämistyöhön. (Ojasalo ym., 2014, ss. 37, 58) Toimintatutkimuksessa katsotaan eduksi se, että tutkimuksen tekijällä on käytännön kosketuspintaa tutkittavaan aiheeseen (Kananen, 2014, s. 16). Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli osallistaa Vantaan kaupungin nuorisopalveluissa

työskentelevä erityisnuorisotyön tiimi kehittämistyön tekemiseen. Käytännön tarpeeseen pohjautuva kehittäminen toimii parhaimmillaan vuoropuheluna, jonka avulla toiminnan kehittämistä lähestytään työntekijöiden omien tietojen ja käsitteiden kautta (Kiilakoski & Honkatukia, 2018, s. 19).

Työntekijöiden osaamisen jakaminen, kokemusten vaihtaminen sekä asioiden tarkastelu erilaisista näkökulmista ovat tietoa, joita ei ulkopuolelta saada kerättyä. Tiimin jäsenten osaaminen yhdistämällä voidaan saada aikaan uusia toimintamalleja, työskentelytapoja ja toimintakulttuureja. Yhteisesti luoduilla toimintatavoilla voidaan saavuttaa yhteisiä tavoitteita ja saada aikaan myönteistä kehitystä esimerkiksi yksilö- ja pienryhmätoiminnassa. Jokaisella työyhteisöllä ja tiimillä on omanlaisensa toimintakulttuurinsa. Toimintakulttuuri kehittyy jatkuvasti ja sitä ylläpidetään ja kehitetään jatkuvasti työyhteisön jäsenten vuorovaikutuksessa. (Toikka & Toikka, 2006, ss. 10–11) Kehittämistyötä on tarkoitus jatkaa osallistamalla myös toimintaan osallistuvia nuoria opinnäytetyön tuotoksena koottavan materiaalin testaamiseen.

5.2 Opinnäytetyön tutkimusmenetelmät

Tämän opinnäytetyön lähestymistapana on toimintatutkimus. Tutkimusmenetelminä ja työtapoina hyödynnettiin puolistrukturoitua lomakekyselyä, työpajatyöskentelyä sekä nuorisotyön esimiesten konsultointia. Kehittämistehtävän onnistumisen kannalta keskeistä on tuntea käsiteltävä aihe perusteellisesti ja löytää kehittämistyöhön sopiva näkökulma ja lähestymistapa. Opinnäytetyön tutkimuksen aineistonkeruu sekä siihen valittavat tutkimusmenetelmät tulee suunnitella huolellisesti. (Ojasalo ym., 2014, s. 34)

Menetelmällisesti opinnäytetyössä yhdistyy useampia eri tutkimusmenetelmiä, jota kutsutaan triangulaatioksi eli monimetodiseksi lähestymistavaksi. Lähestymistavan tavoitteena on lisätä tulosten kattavuutta sekä vähentää luotettavuusvirheitä. (Vilkka, 2021, s. 57)

Toimintatutkimus on usein kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, mutta siinä voidaan hyödyntää myös määrällisiä, eli kvantitatiivisia menetelmiä (Ojasalo ym., 2014, s. 61). Kvalitatiivisella tutkimuksella pyritään ymmärtämään tutkittavaa asiaa, ja se soveltuu hyvin

toiminnan kehittämiseen. Toimintatutkimusta voidaan kuvata työelämässä toimivien ihmisten oman työn kehittämiseksi ja tutkimiseksi. Se liittyy oleellisesti käytännön työelämän haasteiden tiedostamiseen ja ratkaisemiseen. (Kananen, 2014, s. 11) Haasteena on tutkimuskohteen tilannesidonnaisuus, ja aikaisempaa tutkimustietoa voi olla vaikea hyödyntää (Ojasalo ym., 2014, s. 59).

Toimintatutkimus on osallistava tutkimus, joten opinnäytetyöhön valittavien menetelmien tulee olla osallistavia. Opinnäytetyön kehittämistehtävään osallistettiin Vantaan alueellisen nuorisotyön erityisnuorisotyöntekijätiimi. Ojasalon ym. (2014) mukaan osallistavassa tutkimuksessa työyhteisön jäsenet osallistuvat aktiivisina toimijoina kehittämiseen sen kaikissa vaiheissa. Tutkimuksen tekijä toimii työyhteisön tasa-arvoisena ja aktiivisena jäsenenä. Osallistavat menetelmät mahdollistavat erityisnuorisotyöntekijöiden hiljaisen tiedon ja kokemuksen keräämisen sekä ammattitaidon hyödyntämisen aineiston ja näkökulman laajentamiseksi. (Ojasalo ym., 2014, ss. 58–61)

Opinnäytetyön tutkimuksellinen osuus on toteutettu laadullisena kokonaistutkimuksena. Tutkimuksen perusjoukko on pieni ja ennalta tunnettu. Tutkimukseen valittiin mukaan koko perusjoukko, Vantaan alueellisen nuorisotyön erityisnuorisotyöntekijät. (Vilka, 2021, s. 98) Kvalitatiivisen tutkimuksen tutkimusaineisto on usein analysoitavaa tekstimuotoista aineistoa (Ojasalo ym., 2014, s. 105). Laadullisessa tutkimuksessa tutkimukseen valitaan harkinnanvaraisesti ja tarkoituksen mukaisesti pieni joukko henkilöitä, jotka ovat tutkimuksen kannalta relevantteja tai joilla on tutkittavasta ilmiöstä mahdollisimman paljon tietoa tai kokemusta (Puusa & Juuti, 2020, s. 84).

Opinnäytetyön tutkimuksellisen osan aineistonkeruu toteutettiin lomakekyselynä, luomalla avoimiin kysymyksiin perustuva Webropol-lomake. Vilkan (2021) mukaan tutkimukseen käytettävää kyselylomaketta tulisi testata ennen varsinaista aineistonkeruuta. Testaamisella tarkoitetaan kyselylomakkeen kriittistä arviointia. Opinnäytetyön aineistonkeruuta varten luotua kyselylomaketta (Liite 1) testattiin pyytämällä lomakkeesta arviointi kahdelta tutkimukseen osallistavalta erityisnuorisotyön tiimin jäseneltä. Arvoinnin kohteena olivat kysymysten ja vastausohjeistuksen selkeys, kysymysten toimivuus sekä kyselylomakkeen pituus. Testaamalla arvioitiin myös sitä, puuttuiko kyselystä jokin tutkimuksen kannalta

oleellinen kysymys, tai oliko kyselyssä mukana tarpeettomia kysymyksiä. (Vilka, 2021, s. 108) Kyselylomaketta muokattiin saadun palautteen mukaisesti.

Lomakekyselyn avoimilla kysymyksillä pyrittiin keräämään tietoa esimerkiksi tutkimukseen osallistuvien mielipiteistä, näkemyksistä, käsityksistä ja kokemuksista. Sekamuotoisissa kysymyksissä osa vastausvaihtoehdoista oli valmiiksi annettu (Vilka, 2021, ss. 106–107). Kysely lähetettiin kuudelle alueellisen nuorisotyön erityisnuorisotyöntekijälle. Tarkoituksena oli kartoittaa nykytilannetta sekä kerätä erityisnuorisotyöntekijöiden näkemyksiä, ajatuksia, toiveita ja ideoita kehitettävän materiaalipankin rakenteeseen ja sen sisältöön liittyen. Nykytilanteen kartoituksella oli tarkoitus selvittää lähtökohtia asetettuun tavoitteeseen pyrkimiselle, ja sen avulla luoda olosuhteita tavoitteelliseen työskentelyyn (Parpei, 2018, s. 94). Kokonaisvaltaisen ymmärryksen lisääminen luo raameja sille, mitä kehittämistyön osapuolet tarvitsevat ja tavoittelevat (Ahonen, T., 2017, s. 78). Laadullisessa tutkimuksessa tutkimukseen osallistujat eivät ole vain tiedonkeruuseen käytettäviä välineitä, vaan tutkimuksella pyritään lisäämään myös tutkimukseen osallistuvien ymmärrystä tutkittavasta ilmiöstä. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on asian tai ilmiön ymmärryksen lisääminen, jolloin tutkimusaineiston kokoa ei säätele määrä, vaan sen laatu. (Vilka, 2021, ss. 150–156)

Työpajatyöskentelyn avulla pyrittiin herättämään keskustelua, syventämään aineistoa sekä testaamaan ja arvioimaan opinnäytetyön toiminnallisena tuotoksena koottavaa materiaalipankkia. Reflektointi kuuluu oleellisesti toimintatutkimuksen avulla kehittämiseen. Tutkimukseen osallistuvat eivät ole tutkimuksen passiivisia kohteita, vaan heillä ajatellaan olevan kykyä kriittisesti reflektoida omaa toimintaansa, kerätä toiminnasta tietoa sekä muuttaa toimintaa sen mukaisesti. (Puusa & Juuti, 2020, ss. 274–275) Toiminnalle kehitetään yhteisössä erilaisia vaihtoehtoisia toimintatapoja, joita lähdetään kokeilemaan käytännössä. Samalla tuotetaan toiminnasta uutta tietoa. (Ojasalo ym., 2014, 58) Työpajatyöskentelyssä hyödynnettiin ryhmämuotoista keskustelua. Ryhmäkeskustelussa tutkimuksen tekijä pyrkii saamaan esille myös osallistujien välistä vuorovaikutusta. Ryhmäkeskustelun avulla tuotettu aineisto perustuu osallistujien keskusteluun tutkimuksen kohteena olevasta aiheesta. (Puusa & Juuti, 2020, ss. 118–119) Työpajatyöskentelyn ryhmämuotoinen keskustelu tuotti arvokasta tietoa tutkimuksen tulosten yleistettävyydestä sekä tutkimuksen tuotoksena kootun materiaalin käytännön hyödynnettävyydestä.

Nuorisopalveluiden esimiestiimiä konsultoimalla pyrittiin arvioimaan kootun materiaalin toimivuutta ja toiveisiin ja tarpeisiin vastaavuutta sekä luomaan opinnäytetyön aiheeseen monipuolista näkökulmaa. Toimintatutkimuksessa pyritään toiminnan muuttamiseen toimintaa ymmärtämällä. Toimintatutkimus on siis myös tutkimuksen tekijä omien intressien, aseman ja identiteetin pohdintaa; Miksi kehitän, mitä sillä itse tavoittelen, miten toimin ja miten itse muutun? (Kiilakoski & Honkatukia, 2018, s. 258)

5.3 Lomakekyselyn tuottama aineisto ja sisältöanalyysi

Opinnäytetyön aineistonkeruuta varten lähetettiin puolistrukturoitu lomakekysely kuudelle Vantaan kaupungin erityisnuorisotyön tiimissä työskentelevälle erityisnuorisotyöntekijälle. Lomakekyselyyn vastauksia saatiin viisi kappaletta. Tutkimuksen tulosten pohjalta koottua materiaalia arvioitiin ja testattiin työpajatyöskentelyn avulla. Työpajaan osallistui kolme Vantaan kaupungin erityisnuorisotyöntekijää. Opinnäytetyön aineiston ja kootun materiaalin tueksi konsultoitii Vantaan kaupungin alueellisen nuorisotyön esimiestiimiä, johon kuului kolme alueellisen nuorisotyön esimiestä sekä alueellisen nuorisotyön päällikkö.

Aineiston keräämisen jälkeen aineistoa analysoitiin laadullisen tutkimuksen painopisteen mukaisesti sisältöanalyysiä analyysimenetelmänä hyödyntäen. Sisältöanalyysin avulla pyrittiin muodostamaan opinnäytetyön aiheesta ja aineistosta yleiskuvaa. Aineiston analyysi tarkoittaa aineiston järjestelyä, muokkaamista, käsittelyä ja tiivistämistä. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, ss. 116–117) Kerättyä aineistoa pyrittiin tarkastelemaan mahdollisimman neutraalista näkökulmasta. Lomakekyselyn tulokset tulostettiin paperimuotoiseksi aineistoksi. Tekstimuotoon muutetun aineiston käsitteleminen helpottaa aineiston ja sen sisällön hahmoittamista (Kananen, 2014, s. 104).

Opinnäytetyön tutkimusta varten kerättyä aineistoa analysoitiin teemoittelemalla ja värikoodaamalla sekä merkitsemällä esiin nousseita havaintoja aineistosta. Aineistoa analysoitiin ensin kolmeen teemaan, jotka jakautuivat alateemoihin. Menetelmällisesti teemoittelussa keskitytään tarkastelemaan aineistolle analyysivaiheessa yhteisiä piirteitä ja järjestelemään aineistoa teemoittain. Teemat voivat muodostua etukäteen aineiston keruuvaiheessa suunniteltujen kokonaisuuksien tai aineistosta nousevien uusien teemojen

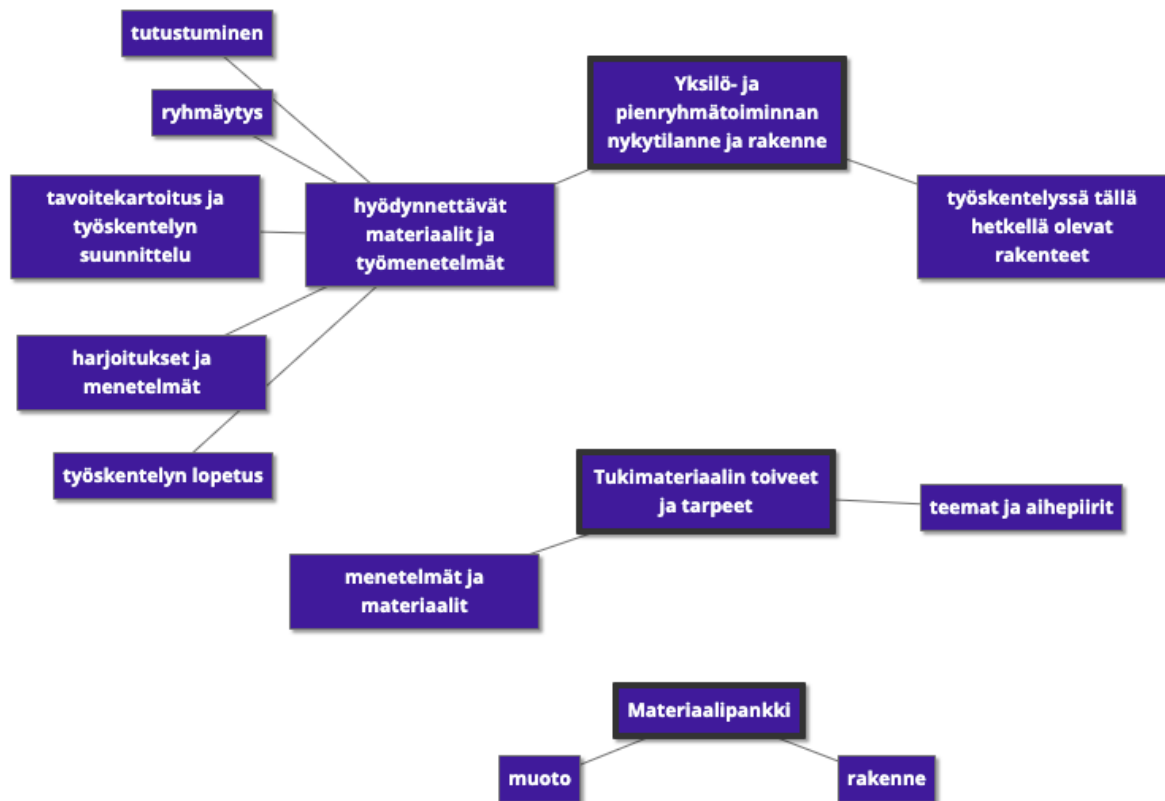
mukaisesti. (Puusa & Juuti, 2020, ss. 152–153) Aineistoa luokittelemalla ja koodaamalla pyritään ymmärtämään, mitä aineiston eri osiot tarkoittavat ja löytämään aineistoa käsittelemällä selitystä tutkittavaan ilmiöön. (Kananen, 2014, ss. 104–105) Opinnäytetyön tutkimuksesta saatuja tuloksia on peilattu teoriaan ja aiempaan tutkimustietoon.

Lomakekyselyn avulla kerättyä aineistoa analysoitiin teemoittelemalla ja värikoodaamalla vastauksia seuraavien teemojen alle:

- Yksilö- ja pienryhmätoiminnan nykytilanne ja rakenne
- Tukimateriaalin toiveet ja tarpeet
- Materiaalipankki

Teemojen sisältöä jaoteltiin ja teemoiteltiin aineistosta nousseisiin yhteisiin alateemoihin. Yksilö- ja pienryhmätoiminnan nykytilanne ja rakenne alateemaan nousi työskentelyssä tällä hetkellä käytössä olevat rakenteet sekä toiminnassa hyödynnettävät materiaalit ja työmenetelmät. Käytössä olevat materiaalit ja työmenetelmät jaoteltiin vielä viiteen eri alateemaan: Tutustuminen, tavoitekartoitus ja työskentelyn suunnittelu, harjoitukset ja menetelmät, ryhmäytytys sekä työskentelyn lopetus. Tukimateriaalin toiveet ja tarpeet teemoiteltiin toivottujen materiaaliteemojen ja aihepiirien sekä tukimateriaalin menetelmien ja materiaalin mukaisesti. Materiaalipankki teeman alle ryhmiteltiin havaintoja ja toiveita materiaalipankin rakenteesta ja muodosta (Kuva 2).

Kuva 2. Aineiston analyysin teemat ja alateemat

Opinnäytetyön tutkimuksen tulosten pohjalta työstettävään materiaalipankkiin alettiin kokoamaan alustavaa runkoa sekä toiveiden ja tarpeiden mukaisia sisältökansioita. Materiaalipankin rungolla tarkoitetaan tässä opinnäytetyössä materiaalipankin etusivun pääteemojen muodostavaa kansiorunkoa. Materiaalipankin rakenteella viitataan rungon, sisältökansioiden ja johdanto-osion muodostamaan kokonaisuuteen.

5.4 Opinnäytetyön prosessi

Opinnäytetyöprosessi eteni sujuvasti ja tasaisesti laaditussa aikataulussa. Opinnäytetyön kirjoittaminen aloitettiin säännöllisenä jo heti prosessin alkuvaiheessa.

Opinnäytetyösuunnitelma oli kattava ja tietoperustaan sekä aiempiin tutkimuksiin oli perehdytty laajasti. Opinnäytetyön aiheeseen on perehdytty sekä teorian että käytännön tasolla. Opinnäytetyön lähdekirjallisuutta kirjattiin ylös tarkasti, jotta parityöskentelyn kumpikin osapuoli pystyi tutustumaan työstettävään aiheeseen ja opinnäytetyössä

hyödynnettäviin lähteisiin mahdollisimman laajasti. Opinnäytetyöprosessin etenemistä ja kirjoittamista raportoitiin ja refleктоitiin opinnäytetyöpäiväkirjan avulla

Opinnäytetyön suunnitteluvaiheessa alustava suunnitelma oli kerätä tietoa puolistrukturoiduilla lomakehaastatteluilla, mutta aikataulun sekä koko Vantaan kaupungin erityisnuorisotyön tiimin osallistumisen mahdollistamiseksi tutkimusmenetelmänä päädyttiin hyödyntämään sähköistä lomakekyselyä. Lomakekyselyt toteutettiin alustavan suunnitelman mukaisesti. Lomaketta testattiin ensin pyytämällä lomakkeesta arvio kahdelta tutkimukseen osallistuvalla henkilöltä. Lomaketta muokattiin saadun palautteen mukaisesti. Maaliskuussa 2022 opinnäytetyön tutkimusta varten koottu lomakekysely lähetettiin kuudelle Vantaan kaupungin alueellisen erityisnuorisotyön tiimin työntekijälle. Kysely oli tutkimuksen kannalta hyödyllinen tutkimusmenetelmä ja vahvisti opinnäytetyöhön valittua lähestymiskulmaa. Lomakekyselyn avulla saatiin kerättyä paljon tietoa, ideoita ja ajatuksia materiaalin kokoamiseen. Aineisto oli käyttökelpoinen ja vastaukset monipuolisia.

Aineiston analysointi aloitettiin heti aineistonkeruun jälkeen. Aineistoa analysoitiin teemoittelemalla ja värikoodaamalla vastauksia ja nostamalla esiin huomioita, ideoita, toiveita ja tarpeita aineistosta. Opinnäytetyön tutkimusta varten kerätty aineisto oli käyttökelpoinen ja opinnäytetyön tavoitteisiin vastaavaa. Aineistosta oli nostettavissa selkeitä toiveita, tarpeita ja kehittämisideoita, joita voitiin hyödyntää tukimateriaalin kokoamisessa sekä opinnäytetyön kirjoittamisessa. Aineiston analyysissä esiin nousseiden toiveiden ja tarpeiden pohjalta lähdettiin kokoamaan materiaalia erityisnuorisotyöntekijöiden työn tueksi. Materiaalia työstettiin maaliskuun 2022 aikana.

Koottua materiaalia arvoitiin yhdessä Vantaan kaupungin erityisnuorisotyöntekijöiden kanssa pidetyssä työpajatyöskentelyssä maaliskuun lopussa 2022. Tässä vaiheessa koottua materiaalia on vielä mahdollisuus muokata ja virheitä helppo korjata sekä mallia muokata tavoitteen, toiveiden ja tarpeiden mukaisesti (Ahonen, T., 2017, s. 98). Ryhmämuotoisen keskustelun avulla aineistoa saatiin syvennettyä sekä kootun materiaalin käytännön toimivuutta arvioitua ja testattua. Työpajatyöskentelyn avulla saatiin myös kerättyä tietoa opinnäytetyön tuotoksena kootun materiaalin vastaamisesta erityisnuorisotyöntekijöiden toiveisiin ja tarpeisiin sekä hyödynnettävyydestä yksilö- ja pienryhmätoimintaan.

Materiaalipankkiin kootusta materiaalista saatiin hyvää ja kehittävää palautetta sekä muutamia kehittämissuhteita. Materiaalia muokattiin kehittämissuhteiden mukaisesti.

Tutkimuksen tulokset sekä koottu materiaali esiteltiin kolmelle alueellisen nuorisotyön esimiehelle sekä alueellisen nuorisotyön päällikölle huhtikuussa 2022. Esimiestiimin arvion mukaan materiaalipankkiin koottu materiaali oli käyttökelpoista sekä toiveisiin ja tarpeisiin vastaavaa ja materiaalipankin rakenne selkeä ja johdonmukainen. Materiaalipankkia jatkoyöstettiin ja muokattiin saadun palautteen ja kehittämissuhteiden mukaisesti.

6 Tutkimuksen tulokset

Tässä luvussa avataan opinnäytetyön tutkimuksessa hyödynnetyn lomakekyselyn, työpajatyöskentelyn sekä Vantaan kaupungin alueellisen esimiestiimin arvioinnin tuloksia. Opinnäytetyön tutkimuksessa nousseiden toiveiden ja tarpeiden pohjalta koottiin materiaalia Vantaan kaupungin erityisnuorisotyön yksilö- ja pienryhmätyöskentelyn tueksi. Opinnäytetyön toiminnallisena tuotoksena koottua materiaalipankkia avataan tarkemmin luvussa seitsemän.

6.1 Lomakekyselyn tulokset

Lomakekyselyn avulla kerättiin tietoa yksilö- ja pienryhmätyöskentelyn nykytilanteesta. Osalla kyselyyn vastanneista viidestä erityisnuorisotyöntekijästä yksilö- ja pienryhmätyöskentelylle oli luotu jonkinlaisia rakenteita. Työskentelystä oli eroteltavissa aloitus-, toiminta- sekä lopetusvaiheet. Työskentely alkoi tutustumisella, tarpeiden arvioinnilla sekä tavoitteiden asettamisella. Tapaamiskerrat määräytyivät tarpeen mukaisesti. Ryhmätyöskentelyn alussa ryhmälle luotiin sääntöjä yhdessä nuorten kanssa. Yksilötyöskentelyn kestossa koettiin olevan paljon vaihtelevuutta yhdestä tapaamisesta pidempiin tapaamisjaksoihin. Työskentelyn sisältö suunniteltiin tarpeisiin pohjautuen.

Aineistoa teemoittelemalla ja värikoodaamalla työskentelyssä nykytilanteessa hyödynnettäviä materiaaleja ja menetelmiä jaoteltiin analyysissä seuraavien alateemojen alle: kortit, menetelmät ja harjoitukset, keskustelut, toiminnalliset menetelmät sekä tavoite

ja arviointi. Yksilö- ja pienryhmätyöskentelyn tukena hyödynnettiin erilaisia vahvuus-, tunnetaito, kuva- ja tilannekortteja. Menetelminä ja harjoituksina aineistosta nousivat erilaiset harjoitustehtävät ja harjoitukset sekä toiminnalliset menetelmät, kuten sosiaalisia taitoja kehittävät toiminnat, ruuanlaitto, pelaaminen ja urheilu. Työskentelyn tukena käytettiin tulevaisuussuuntautuvaa sekä ratkaisukeskeistä lähestymistapaa, narratiivisuutta, näkökulman vaihtamisen taidon tukemista sekä taidemenetelmiä ja draamakasvatusta. Pienryhmätyöskentelyssä hyödynnettiin lisäksi ryhmäyttäviä menetelmiä. Lisäksi työskentelyn tukena hyödynnettiin eri toimintaympäristöjä ja sijainteja, kuten esimerkiksi kahvilat. Työskentelymenetelminä mainittiin myös erilaiset keskustelut ja dialogisuus. Tavoitteiden asettamiseen sekä toiminnan arviointiin hyödynnettiin erityisnuorisotyön yksilö- ja pienryhmäsuunnitelmalomaketta.

Lomakekyselyn avulla kerättiin tietoa myös siitä, millaisista teemoista ja aihepiireistä Vantaan kaupungin erityisnuorisotyöntekijät toivoisivat materiaalia yksilö- ja pienryhmätyöskentelyn tueksi. Aineiston analyysiin pohjautuvien havaintojen perusteella materiaalia toivottiin seuraavista teemoista: tunnetyöskentely ja tunteiden hallinta, konfliktitilanteiden purku, sosiaaliset taidot ja vuorovaikutustaidot, itsetuntemus ja positiivinen minäkuva, itsehillintä, turvataidot, väkivallattomuus, päihteet ja päihdekasvatus, tulevaisuuden suunnittelu sekä vapaa-ajan organisoiminen ja koulunkäynnin tukeminen.

Yksilö- ja pienryhmätoiminnan tueksi toivottiin erilaisia harjoitteita ja tehtäviä sekä fyysistä materiaalia keskustelun ja työskentelyn tueksi eri teemoista. Teemoista toivottiin muutamia erilaisia harjoituksia, joista olisi mahdollisuus valita ryhmän tai yksilönuoren tilanteeseen sopiva harjoitus. Lisäksi toivottiin kyselylomakkeita tavoitekartoittamisen tueksi. Materiaalin toivottiin olevan nimenomaan nuorille suunnattua. Lomakekyselyssä kysyttiin myös vastaajien toiveita yksilö- ja pienryhmätyöskentelyn tueksi koottavan materiaalin muodosta. Pääsääntöisesti vastaajat toivoivat materiaalipankkia ja fyysistä materiaalipakettia. Linkejä sähköisiin materiaaleihin toivoi yli puolet vastaajista. Myös valmiita kortteja ja pelejä toivottiin työskentelyn tueksi. Ensisijaisena toiveena koottavan materiaalin muodoksi oli materiaalipankki. Lisäksi toivottiin materiaaleista koottavaa fyysistä työkirjaa. Työstettävä materiaalipankki koettiin tarpeelliseksi kaikkien vastaajien mielestä. Materiaalipankin

koettiin tuovan yhdenmukaisuutta ja lisätyökaluja työskentelyyn sekä mahdollistavan hyväksi havaittujen materiaalien jakamisen muille.

6.2 Työpajatyöskentelyn tulokset

Opinnäytetyön tuotoksena koottua yksilö- ja pienryhmätoiminnan tukimateriaalia arvioitiin ja testattiin työpajatyöskentelyn avulla Vantaan kaupungin erityisnuorisotyöntekijöiden kanssa. Opinnäytetyön tutkimuksen lomakekyselyssä kysyttiin vastaajilta jo ennakkoon halukkuutta osallistua koottavan materiaalin arvioimista ja testaamista varten järjestettävään työpajaan. Vastaajille kerrottiin ennakkoon myös työpajan päivämäärä ja kellonaika. Työpajatyöskentely toteutettiin maaliskuun 2022 lopussa Microsoft Teams alustalla. Työpajaan osallistui kolme Vantaan kaupungin erityisnuorisotyöntekijää. Työpajatyöskentelyssä käytiin läpi lomakekyselyn tuloksia ja materiaalipankkiin koottua materiaalia sekä arvioitiin ja testattiin ryhmätyöskentelynä koottavan materiaalipankin rakennetta ja sisältöä (Liite 2). Työpajatyöskentelyn ryhmätyöosiossa hyödynnettiin Google Jamboard alustaa. Ryhmätyöskentelyssä esille tulleita huomioita ja ajatuksia koottiin vielä työpajatyöskentelyn lopuksi yhteen ryhmämuotoisen keskustelun avulla.

Työpajatyöskentelyn avulla arvioitiin ja testattiin kootun materiaalin vastaamista erityisnuorisotyöntekijöiden toiveisiin ja tarpeisiin, materiaalipankin selkeyttä, rakennetta, kootun materiaalin sisältöä ja muotoa sekä onko materiaalipankkiin koottu materiaali konkreettisesti yksilö- ja pienryhmätoiminnassa hyödynnettävää. Työpajatyöskentelyssä arvioitiin myös sitä, onko yksilö- ja pienryhmätoimintaan tarpeellista luoda toiminnan arviointilomaketta nuorten lisäksi myös huoltajalle tai yhteistyötaholle. Työpajatyöskentelyn avulla saatiin esille arvokasta tietoa opinnäytetyön tutkimuksen vastaamisesta tutkimuskysymyksiin sekä kootun materiaalin hyödynnettävyydestä yksilö- ja pienryhmätoimintaan.

Materiaalipankki arvioitiin tarpeelliseksi ja hyväksi työkaluksi käytännön työhön sekä vastaavan erityisnuorisotyöntekijöiden toiveisiin ja tarpeisiin. Kootun materiaalin koettiin olevan hyödyllinen myös työn tehokkuuden ja vaikuttavuuden kehittämiseen.

Materiaalipankin koettiin helpottavan tarpeeseen vastaavan oikean materiaalin löytämistä

sekä erilaisten materiaalien vertailua. Materiaalipankin rakennetta ja selkeyttä, sekä kootun materiaalin sisältöä ja muotoa arvioitiin hyväksi ja toimivaksi sekä kansioiden määrää sopivaksi. Materiaalia on helppo jatkotyöstää erilaisten tarpeiden mukaisesti sekä tarvittaessa siirrellä materiaalia toimivampaan kansioon. Sharepoint-sijainti mahdollistaa ajasta ja paikasta riippumattoman saatavuuden. Materiaalipankin runkoon sovittiin lisättävän vielä erillinen infotiedosto, joka sisältää tietoa materiaalipankista sekä johdannon ja käyttöohjeet.

Materiaalipankin kehittämiseksi menetelmiin ehdotettiin muutamaa hyväksi havaittua lisäystä sekä materiaalia palvelutarpeen arviointiin ja tueksi tunnistamaan tilanteita jossa nuori on ohjattava jatkotyöskentelyyn intensiivisemmän tuen piiriin. Tämän tueksi toivottiin myös arviota tilanteista, joissa voimavarakeskeinen työote ei toimi. Materiaalipankin runkoon päätettiin lisätä palveluohjaukseen sekä yhteistyöverkostoihin vielä oma pääkansionsa. Lisäksi sovittiin käsitteiden määrittelemisestä. Materiaalikonaisuudesta puhutaan materiaalipankkina ja fyysiset materiaalipaketit nimettiin työkirjoiksi käsitteiden selkeyttämiseksi. Materiaalin jatkotyöstöä varten pohdittiin monikulttuurisuuden ja selkokielisyyden huomioimista.

Toiminnan suunnitteluun ja arviointiin tarpeelliseksi koettiin myös erilliset lomakkeet ja keskustelua tukevat kysymykset yksilö- ja pienryhmätyöskentelyn aloittamiseen, tavoitteiden laatimiseen sekä työskentelyn päättämiseen ja toiminnan arviointiin. Myös huoltajalle ja yhteistyötaholle suunnatut materiaalit koettiin tarpeellisiksi lisäyksiksi materiaalipankin sisältöön. Huoltajan toiveet ja kommentit olisi hyvä kartoittaa sekä yksilö- ja pienryhmätoiminnan suunnittelu- että arviointivaiheessa. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää selkeän mallin lisäksi myös mittareita, säännöllistä, yhteistä arviointia sekä yhteisesti päätettyjä suuntaviivoja, johon kaikki osapuolet ovat sitoutuneet (Ahonen, T., 2017, s. 92). Materiaalipankkia on jatkossa tarkoitus täydentää ja päivittää Vantaan kaupungin erityisnuoristyöntekijöiden hyödyntämällä ja hyväksi havaitsemilla materiaaleilla.

6.3 Alueellisen nuorisotyön esimiesten konsultointi

Opinnäytetyön tutkimuksen tuloksia sekä opinnäytetyön tuotoksena koottua materiaalipankkia esiteltiin Vantaan kaupungin alueellisen nuorisotyön esimiehille ja päällikölle huhtikuun 2022 alussa. Esimiestiimin jäsenet saivat vielä itsenäisesti tutustua materiaaliin viikon ajan. Palaute ja kehittämis ehdotukset pyydettiin kirjallisena sähköpostitse.

Vantaan kaupungin nuorisopalveluiden alueellisen nuorisotyön esimiehiä ja päällikköä konsultoimalla sekä heidän huomioitaan ja arvioitaan kootusta materiaalista hyödyntämällä pyrittiin syventämään aineistoa, arvioimaan kootun materiaalin toimivuutta ja luomaan opinnäytetyön aiheeseen monipuolista näkökulmaa. Esimiestiimiä konsultoimalla kartoitetaan myös sitä, onko materiaalipankki soveltuva jalkautettavaksi osaksi erityisnuorisotyöntekijöiden käytännön työtä. Toteutuakseen kehittämistyö vaatii työntekijöiden sitoutumista ja käytännön toimintaa. Myös johdolla on merkittävä rooli toimintamallin jalkauttamisessa. (Parpei, 2018, s. 10)

Esimiesten huomioiden ja arvion mukaan koottu materiaali on käyttökelpoista sekä tarpeeseen vastaavaa. Tärkeäksi koettiin yksilö- ja pienryhmätoiminnan menetelmällisyyden ja alueellisen yhtenäisyyden edistäminen yhteisen kehittämistyöskentelyn kautta. Materiaalipankin koettiin tarjoavan työkaluja kehittämiseen. Toiminnallisen materiaalin ja linkkien koettiin tuovan monipuolisuutta ja uusia tuulia toimintaan. Materiaalipankki auttaa myös tavoitteiden asettamisessa yksilö- ja pienryhmätoiminnan prosessien läpivientiin ja sisältöön ja se on käytettävissä samanaikaisesti yksilö- ja pienryhmätoiminnan itsearviointimallia täydentäen. Lisäksi materiaalipankki on esimiesten hyödynnettävissä uusien erityisnuorisotyöntekijöiden perehdytysprosessissa sekä työn suorittamisen johtamisessa.

Palautteen mukaan materiaalipankin rakenne oli selkeä ja johdonmukainen ja sisälsi riittävästi materiaalia. Materiaalipankin rakenteen koettiin mahdollistavan materiaalin päivittämisen ja lisäämisen jatkossakin. Kansiorakenne oli tehty kuvaavasti ja yksinkertaisesti. Sähköinen materiaalipankki koettiin toimivaksi, hyvin käytettäväksi

ratkaisuksi. Koottu materiaali oli palautteen mukaan visuaalisesti miellyttävää ja nuorten näköistä. Myös fyysinen työkirja nuorelle oli mieluisa. Materiaalipankin johdantoon lisätty kaavio asiakasohjautumisesta koettiin hyväksi ja jatkossakin muissa yhteyksissä hyödynnettäväksi. Materiaalipankki arvioitiin kokonaisuudessaan onnistuneeksi, käytännön toiminnan suunnittelua ja toteuttamista tukevaksi, uusia ideoita tuovaksi ja laajaksi kokonaisuudeksi. Esimiestiimin arvion mukaan tekijät ovat onnistuneet kehittämistehtävässä erittäin hyvin.

Kehityksehdotuksina materiaalipankin rungon toivottiin etenevän loogisessa järjestyksessä ja lisäksi toivottiin yksilö- ja pienryhmätoiminnan prosessikuvausta, jotta toiminnan koko prosessi hahmoittuisi aina myös työntekijälle. Materiaalipankkiin toivottiin omia kansioitaan yksinäisten, syrjäytyneiden ja kaltoinkohdeltujen nuorten kanssa työskentelyyn, perheen ja lähiyhteisöjen kanssa tehtävään työhön sekä digimaailman ja sosiaalisen median haasteisiin. Materiaalia toivottiin lisättävän myös yksilö- ja pienryhmätoiminnan turvallisuusnäkökulmasta. Turvallisuuskansioon toivottiin materiaalia esimerkiksi siitä, miten luoda tilanteesta ja tilasta fyysisen turvallisuuden lisäksi psyykkisesti ja sosiaalisesti turvallinen, miten turvattomuuden kokemukset saattavat vaikeuttaa nuoren osallistumista toimintaan sekä miten sitä voisi ennaltaehkäistä. Lisäksi materiaalin tueksi toivottiin Vantaan kaupungin nuorisopalveluiden yksilö- ja pienryhmätoiminnan itsearviointimallia.

Kehitysehdotusten pohjalta materiaalipankin rakennetta selkeytettiin numeroimalla rungon eri osiot. Harjoitus- ja menetelmäosiin lisättiin toivottujen teemojen kansiot sisältöineen. Johdannon tueksi lisättiin tiedosto, jossa yksilö- ja pienryhmätoiminnan rakennetta ja prosessin vaiheita kuvataan ja avataan (Liite 3). Yksilö- ja pienryhmätoiminnan prosessikuvaus sekä -itsearviointimalli lisättiin toiveiden mukaisesti johdannon pariin kiinnitettynä julkaisuna materiaalipankkikansion alkuun.

7 Johtopäätökset ja opinnäytetyön arviointi

Johtopäätökset luvussa opinnäytetyön tutkimuksen tuloksia on peilattu teorian tietoon, kirjallisuuteen ja aiempaan tutkimukseen yksilö- ja pienryhmätoiminnasta sekä

opinnäytetyön tekijöiden omaan pohdintaan. Kirjallisia lähteitä on käytetty tukemaan tutkimuksen tuloksia, havaintoja sekä opinnäytetyön tutkimuksen tulosten yleistettävyyttä.

Opinnäytetyön tulosten vastaamista kehittämistehtävään ja tutkimuskysymyksiin on arvioitava kriittisesti ja puolueettomasti. Tavoitteena oli selvittää, millaista materiaalia Vantaan kaupungin nuorisotyöntekijät yksilö- ja pienryhmätoiminnan tueksi toivovat ja tarvitsevat sekä millaisessa muodossa työstettävä materiaali olisi parhaiten hyödynnettävissä käytännön työssä. Opinnäytetyön tarkoituksena on myös kehittää, yhtenäistää ja tasalaatuistaa Vantaan kaupungin erityisnuorisotyön yksilö- ja pienryhmätoiminnan käytänteitä sekä suunnittelu- ja arviointityötä sekä luoda selkeitä materiaalikokonaisuuksia tukemaan erityisnuorisotyöntekijöiden työtä. Opinnäytetyön tuotoksena oli tarkoitus koostaa toiveisiin ja tarpeisiin perustuva, konkreettisia työvälineitä sisältävä materiaalipankki.

7.1 Johtopäätökset

Lomakekyselyllä pyrittiin selvittämään yksilö- ja pienryhmätyöskentelyssä jo käytössä olevia rakenteita ja menetelmiä, materiaalipankin tarpeellisuutta sekä toiveita ja tarpeita materiaalipankkiin koottavan materiaalin sisältöön. Opinnäytetyön tutkimuksessa kävi ilmi, että yksilö- ja pienryhmätyöskentelyn rakenteissa ja menetelmissä on hajontaa. Erilaisia materiaaleja ja menetelmiä oli käytössä jo paljon. Vantaan kaupungin erityisnuorisotyön tavoitteena on nuoren hyvinvoinnin kokonaisvaltainen tukeminen ja syrjäytymisen ehkäiseminen. Työskentelyn tueksi kaivattiin kohdennetusti nuorille suunnattuja materiaaleja ja menetelmiä nuorten elämään liittyvistä teemoista ja aihepiireistä. Nurmen (2011) mukaan mahdollisia syrjäytymisen ehkäisemisen keinoja nuoren parissa toimiessa ovat kielteisten ajattelu- ja toimintatapojen purkaminen, myönteisen minäkuvan ja -ajattelun tukeminen ja vahvistaminen, vastoinkäymisiin varautuminen, sosiaalisen pääoman ja verkostojen etsiminen, onnistumiskokemusten mahdollistaminen, sosiaalisten taitojen opetteleminen, koulutussuunnitelmien ja uratavoitteiden tekeminen sekä tulevaisuuden vaihtoehtojen pohtiminen. (Nurmi, 2011, s. 31–32) Myös keskustelu ja luotettavan aikuisen tuki, vapaa-ajan vaihtoehtojen ja toiminnallisten menetelmien tuki on koettu aiemmissä tutkimuksissa merkitykselliseksi (Ohisalo, 2012, ss. 86–90).

Yksilö- ja pienryhmätyöskentelyn keskiössä ovat vuorovaikutus ja luottamuksen rakentuminen. Sekä yksilö- että pienryhmätyöskentelyssä yhteistyön kannalta tärkeää on, että opitaan luottamaan paitsi itseensä, myös toisiin. Luottamus vaatii ponnisteluja yhteisten tavoitteiden eteen ja sitä opetellaan rakentamaan vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa läpi koko elämän ajan. Vuorovaikutus on väline, jonka avulla voidaan työskennellä erilaisten yksilöiden ja ryhmien kanssa. Samalla opitaan uutta myös itsestä ja ihmisenä olemisesta. (Toikka & Toikka, 2006, s. 11) Myös Muhosen (2020) tutkimuksessa korostuu yksilö- ja pienryhmätoiminnan tavoitteiden liittyminen muun muassa sosiaalisten taitojen kasvattamiseen, itseilmaisun opetteluun, ryhmässä toimiseen, itseluottamuksen lisääntymiseen sekä omien mielipiteiden ilmaisuun (Muhonen, 2020, s. 49).

Työskentelyn tukena voidaan hyödyntää erilaisia menetelmiä, materiaaleja ja harjoituksia, yksilön tai pienryhmän tavoitteiden, toiveiden ja tarpeiden mukaisesti. Opinnäytetyön tutkimuksen tulosten perusteella toiminnan kehittämiseksi sekä yksilö- ja pienryhmätoiminnan tueksi koottavalle materiaalille oli selkeä tarve. Helposti saatavilla olevalla, monipuolisella materiaalilla toimintaa voidaan yhtenäistää ja tasalaatuistaa. Hyväksi havaittuja ja käytännössä testattuja materiaaleja voidaan valikoida nuoren tilanteen ja toiveiden ja tarpeiden mukaisesti. Vantaan kaupungin alueellisen nuorisotyön esimiestiimi arvioi opinnäytetyön tuotoksena koottua materiaalia visuaalisesti miellyttäväksi ja nuorten näköiseksi. Arvion perusteella materiaalin voidaan ajatella olevan käyttötarkoitukseen sekä tilaajan toiveisiin ja tarpeisiin vastaavaa.

Työpajatyöskentely oli onnistunut ja opinnäytetyön tavoitteisiin vastaava kehittämisen menetelmä. Koottua materiaalipankkia saatiin testattua ja arvioitua sekä muokattua käyttäjän toiveisiin ja tarpeisiin vastaavaksi. Myös Lehtinen (2020) oli opinnäytetyössään testannut opinnäytetyönsä toiminnallisena osiona koottua tunnetaitojen työkalupakkia tunnetaitopajoissa. Lehtisen mukaan testaaminen oli tavoitteiden saavottamisen näkökulmasta tärkeää. (Lehtinen, 2020, s. 37) Yhteisen kehittämistyöskentelyn kautta yksilö- ja pienryhmätoiminnan menetelmällisyyttä sekä alueellista yhtenäisyyttä on mahdollista mielekkäästi edistää. Yksilö- ja pienryhmätyöskentelyn tueksi kehitettävä materiaali ja materiaalipankki on osa laajeempaa erityisnuorisotyön kehittämistyötä. Kehittämisprosessissa laajojakin kokonaisuuksia voidaan helpommin hallita, kun

kokonaisuudet on jaettu pienempiin osa-alueisiin. Kun prosessissa hyödynnetään vanhoja, tutuksi tulleita menetelmiä, kehittämisestä tulee mielekästä ja hallittua. (Ahonen, T., 2017, s. 35) Materiaalipankin runko myötäilee opinnäytetyön tutkimuksessa esille nousseita yksilö- ja pienryhmätoiminnalle luotuja rakenteita. Materiaalipankin johdantoon lisätyt ohjeistukset, yksilö- ja pienryhmätyöskentelyn prosessikuvaus ja rakenne sekä -itsearviointimalli tukevat työskentelyä sekä toiminnan kehittämistä ja yhtenäistämistä.

Kehittämistyön toteutumista sekä opinnäytetyön tuotoksena syntyneitä materiaalipankkia voidaan arvioida käytännöllisyyden sekä selkeyden näkökulmista. Opinnäytetyöstä saatu palaute viittaa siihen, että koottua materiaalia pystytään aidosti hyödyntämään käytännön työssä tavoitteiden mukaisesti. Materiaalia tulee jatkossa arvioida toteutuneiden toimintojen ja materiaalin toimivuuden perusteella. Arviointia tulee tehdä säännöllisesti. Kehittämiprojektille määritelty tavoite määrittää millaisia arviointimenetelmiä arviointiin käytetään. Arvioinnista saatavan tiedon tulee olla kehittämisprojektissa hyödynnettävää, ei vain yleistietoa aiheesta. Säännöllisellä arvioinnilla selvitetään, ollaanko haluttuihin tavoitteisiin päästy, vai jatketaanko kehittämistyötä. (Ahonen, T., 2017, ss. 100–104)

Opinnäytetyön tekijöiden sekä opinnäytetyön tutkimukseen osallistuvien tahojen arvion mukaan opinnäytetyön tutkimuksen tulokset vastaavat asetettuihin tavoitteisiin ja tutkimuskysymyksiin. Opinnäytetyön tutkimuksen tulokset sekä niiden pohjalta koottu materiaalipankki ovat tilaajan toiveiden ja tarpeiden mukaisia ja käytännön työssä sekä toiminnan kehittämisessä hyödynnettäviä. Materiaalipankin sähköinen muoto oli onnistunut valinta. Sähköisesti koottu materiaalipankki mahdollistaa materiaalin saavutettavuuden ajasta ja paikasta riippumatta sekä materiaalin säännöllisen päivittämisen ja kehittämisen. Materiaalia voivat hyödyntää erityisnuorisotyöntekijöiden lisäksi myös alueellisen nuorisotyön esimiehet. Materiaalin hyödynnettävyys työn suorittamisen johtamisessa, uusien erityisnuorisotyöntekijöiden perehdyttämisessä sekä yksilö- ja pienryhmätoiminnan prosessin suunnittelussa ja toteutuksessa, vastaa opinnäytetyölle asetettuihin tavoitteisiin. Materiaalipankki sopii myös täydentämään erityisnuorisotyössä jo käytössä olevaa yksilö- ja pienryhmätoiminnan itsearviointimallia.

7.2 Opinnäytetyön luotettavuus ja yleistettävyys

Tutkimustoiminnassa pyritään välttämään virheitä, joten tutkimuksen luotettavuuden ja yleistettävyys arviointi kuuluu myös opinnäytetyöprosessiin (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 150). Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisena kokonaistutkimuksena, jossa tutkimuksellisen osan tarkoituksena oli tuottaa erityisnuorisotyöntekijöiden ammatillisuuteen ja kokemukseen perustuvaa tietoa, toiminnallisena tuotoksena koottavaa materiaalipankkia varten. Opinnäytetyön tekijät työskentelevät kumpikin Vantaan kaupungin erityisnuorisotyön parissa. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkimuksen toteuttamista ja luotettavuutta ei voida pitää erillisinä asioina, vaan luotettavuuden kriteerinä toimii tutkiva taho itse. Luotettavuuden arvioinnin kohteena ovat tutkimuksen tekijän tekemät ratkaisut ja valinnat sekä tulkinat, joita tutkijan tulee pystyä tutkimuksessaan sanoittamaan, perustelemaan ja arvioimaan. (Vilka, 2021, ss. 196–197) Opinnäytetyön luotettavuutta tukee myös opinnäytetyön tekeminen parityönä. Opinnäytetyön teemoja sekä tutkimuksen tuloksia ja johtopäätöksiä on voitu tarkastella parityöskentelyssä kahdesta näkökulmasta. (Puusa & Juuti, 2020, ss. 185)

Tutkimuksen luotettavuuden arvioinnin keskeisiä käsitteitä ovat validiteetti ja reliabiliteetti. Tutkimusmenetelmät tulee valita sen mukaan, millaista tietoa tutkimuksella halutaan tuottaa. Validiteetilla tarkoitetaan tutkimusmenetelmien sopimista tutkittavaan kohteeseen. Teoriatietoon monipuolisesti perehtymällä voidaan lisätä tutkimuksen validiteettia. (Vilka, 2021, ss. 193–194) Reliabiliteetilla arvioidaan tutkimustulosten tarkkuutta ja tutkimustulosten toistettavuutta (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 136). Lomakekyselyn kysymykset oli opinnäytetyön tutkimuksessa muotoiltu mahdollisimman selkeiksi ja yksinkertaiseksi. Kysymykset oli rajattu vain oleellisiin kysymyksiin, ja kyselylomake testattiin ennen varsinaista otantaa.

Tutkimuksen voidaan sanoa olevan yleistettävä, kun tutkimuksen tulokset vastaavat tutkimukselle asetettuihin tavoitteisiin. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa yleistämistä ei tehdä tutkimusaineiston pohjalta, vaan se perustuu tutkimuksen tekijän tulkintoihin. Tulkinta on tutkimuksen tekijän, tutkimusaineiston sekä teorian välisen vuoropuhelun tuotosta. (Vilka, 2021, ss. 195–196) Opinnäytetyön tutkimus on edennyt tutkimuksen yleistettävyys koko

opinnäytetyöprosessin ajan huomioiden, muun muassa tarkastelemalla aihetta Vantaan kaupungin erityisnuorisotyön lisäksi myös yleisemmällä tasolla. Tutkimuksen tuloksia on peilattu kirjallisuuteen sekä aiempiin tutkimuksiin ja teorian tietoon sekä opinnäytetyön tekijöiden omaan pohdintaan. Erilaisia lähteitä on hyödynnetty monipuolisesti ja opinnäytetyön aiheeseen on perehdytty huolellisesti niin teorian kuin käytännön tasolla. Aiempia tutkimuksia opinnäytetyön aiheesta ei juurikaan ole saatavilla, ja ne ovat pääosin varhaiskasvatuksen puolelta. Osa tutkimuksista sekä teorian tiedosta on kuitenkin yleistettävissä koskemaan myös erityisnuorisotyön näkökulmaa sekä yksilö- ja pienryhmätoimintaa. Olemassa olevaa teoria- ja tutkimustietoa on hyödynnetty tukemaan myös opinnäytetyön tuotoksena koottua materiaalia.

Valitut tutkimusmenetelmät toimivat tiedonkeruussa tarpeenmukaisesti ja luotettavasti. Työpajatyöskentelyn avulla sekä Vantaan kaupungin alueellisen nuorisotyön esimiehiä konsultoimalla saatiin kerättyä arvokasta tietoa opinnäytetyön tuotoksena kootun materiaalin toimivuudesta ja vastaamisesta Vantaan kaupungin erityisnuorisotyön toiveisiin ja tarpeisiin. Tutkimusmenetelmien toimivuus lisää opinnäytetyön tutkimuksen tulosten luotettavuutta. Moninäkökulmaisuus tukee aiheen puolueetonta tarkastelua.

7.3 Opinnäytetyön eettisyys

Opinnäytetyön eettisyys pohjautuu hyvän tieteellisen käytännön noudattamiseen. Tutkimusetiikka kulkee mukana opinnäytetyöprosessissa aina suunnitteluvaiheesta tutkimustulosten esittelyyn asti. Hyvällä tieteellisellä käytännöllä tarkoitetaan, että tutkimuksessa käytetään eettisesti kestäviä tiedonhankinta- ja tutkimusmenetelmiä, jotka muu tiedeyhteisö on hyväksynyt. Hyvät tieteelliset menettelytavat takaavat parhaiten tutkimuksen luotettavuutta ja uskottavuutta. (Vilkka, 2021, ss. 41–42) Tutkimusta varten tulee hankkia tarvittavat tutkimusluvut. Joillakin aloilla on myös tarpeen suorittaa eettinen ennakoarviointi ennen tutkimuksen aloittamista. Tutkimusta tehdessä tulee kunnioittaa ja arvostaa muiden tutkijoiden tekemää työtä sekä saavutuksia asianmukaisin viittauksin ja huomioin. (TENK, 2021)

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeiden mukaan tutkimuksen tekijällä on ensisijainen vastuu hyvän tieteellisen käytännön noudattamisesta, mutta vastuu koskee samalla myös koko muuta tiedeyhteisöä (Kuula, 2011, s. 35). Tämä opinnäytetyö on toteutettu hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti rehellisyyttä, huolellisuutta ja tarkkaavaisuutta noudattamalla, aina tiedonhankinnasta aineiston analyysiin, raportointiin ja arviointiin asti (TENK, 2021). Opinnäytetyöprosessin alussa tilaajalle on esitelty opinnäytetyösuunnitelma. Opinnäytetyösuunnitelma sisälsi lomakekyselyssä käytettävät kysymykset. Tilaajaa on informoitu ja konsultoitu mahdollisista muutoksista opinnäytetyöhön ja lomakekyselyyn liittyen. Opinnäytetyön tutkimuksen asianmukaisuudesta huolehdittiin solmimalla yhteistyösopimus Vantaan kaupungin ja Hämeen ammattikorkeakoulun kanssa. Vantaan kaupungilta haettiin myös opinnäytetyötä varten tarvittava tutkimuslupa. Tilaajan kanssa sovittuja aikatauluja on pyritty noudattamaan koko opinnäytetyöprosessin ajan sekä informoimaan tilaajaa opinnäytetyön vaiheista ja tutkimustuloksista.

Lomakekyselyn toteutuksessa on huolehdittu vastaajien asianmukaisesta informoinnista. Vastaajille kerrottiin, mitä tutkimus käsittelee, mihin kyselyn vastauksia käytetään ja miten tietoja käsitellään. Vastaajia informoitiin osallistumisen vapaaehtoisuudesta sekä anonymiteetin säilymisestä. Opinnäytetyön tutkimusta varten kerätyn tiedon käsittely perustuu asianmukaiseen tutkimussuunnitelmaan ja siitä vastaavat tutkimuksen vastuuhenkilöt. Lisäksi opinnäytetyötä varten on laadittu erillinen aineistohallintasuunnitelma (Liite 4). Tutkimukseen osallistuville kerrottiin myös aineiston säilyttämisestä ja asianmukaisesta hävittämisestä. Hämeen ammattikorkeakoulun opinnäytetyöoppaan mukaisesti aineistoa säilytetään yksi vuosi opinnäytetyön hyväksymispäivästä, jotta tulokset voidaan tarvittaessa jälkikäteen varmistaa. Tämän jälkeen aineisto hävitetään asianmukaisesti. (Hämeen ammattikorkeakoulu, 2020, s. 12) Aineistoa ei luovuteta ulkopuolisille eikä opinnäytetyön tutkimusta varten kerätty henkilötietoja (Tietosuojalaki 1050/2018 § 31).

Opinnäytetyön tietoperustaan kuuluvat lähteet on osoitettu asianmukaisella tavalla viittaamalla tekstin sisällössä sekä lähdeluettelossa (TENK, 2021). Opinnäytetyön aineistoa on pyritty tarkastelemaan mahdollisimman objektiivisesti ja opinnäytetyön tuloksista ja johtopäätöksistä on pyritty tuomaan esiin mahdollisimman rehellinen ja oikeanmukainen

kuva. Opinnäytetyöprosessin eri vaiheita on avattu lukijalle mahdollisimman selkeästi ja avoimesti. Parityöskentely ja asioiden tarkastelu kahdesta näkökulmasta tuki hyvän tieteellisen käytännön periaatteita.

7.4 Tilaajan edustajan arvio

Opinnäytetyö ja sen kehittämistehtävän tulokset sekä toiminnallisena tuotoksena koottu materiaalipankki esiteltiin tilaajalle huhtikuun 2022 alussa. Tilaaja sai tutustua opinnäytetyöhön sekä tutkimuksen tulosten pohjalta koottuun materiaalipankkiin viikon ajan. Vantaan kaupungin nuorisopalveluiden edustajalta pyydettiin lausunto opinnäytetyöstä tilaajan näkökulmasta. Lausunnossa arvioidaan tilaajan asettamien tavoitteiden saavuttamista, tulosten ja mahdollisen tuotoksen hyödynnettävyyttä sekä tekijän aktiivisuutta. Tilaajan arvio pyydettiin kirjallisena sähköpostitse.

Tilaajan edustajan palautteen mukaan opinnäytetyö on kehittänyt, yhtenäistänyt sekä auttanut tasalaatuistamaan Vantaan kaupungin erityisnuorisotyön yksilö- ja pienryhmätoiminnan käytänteitä. Tilaajan arvion mukaan opinnäytetyötä varten on selvitetty huolellisesti millaista materiaalia yksilö- ja pienryhmätoiminnan toteuttamiseen tarvitaan ja toivotaan. Opinnäytetyö on palautteen mukaan tukenut merkittävästi erityisnuorisotyön suunnittelu- ja arviointityötä. Materiaalipankki arvioitiin kokonaisuudessaan onnistuneeksi, käytännön toiminnan suunnittelua ja toteutusta tukevaksi sekä laajaksi, uusia ideoita tuovaksi kokonaisuudeksi.

8 Materiaalipankki yksilö- ja pienryhmätyöskentelyn tueksi

Lomakekyselyssä nousseiden ideoiden, toiveiden ja tarpeiden sekä opinnäytetyön tekijöiden aineistosta nousseiden havaintojen pohjalta yksilö- ja pienryhmätyöskentelyn tueksi lähdettiin kokoamaan materiaalipankkia. Materiaali pyrittiin kokoamaan selkeäksi ja helposti saavutettavaksi kokonaisuudeksi, sellaisessa muodossa, jossa se parhaiten olisi hyödynnettävissä käytännön työssä. Materiaalipankki on tarkoitettu vain Vantaan kaupungin erityisnuorisotyöntekijöiden käyttöön ja se koottiin sähköisenä versiona Vantaan kaupungin pilvipalveluun. Tästä syystä materiaalipankkia ei löydy tämän opinnäytetyön liitteistä.

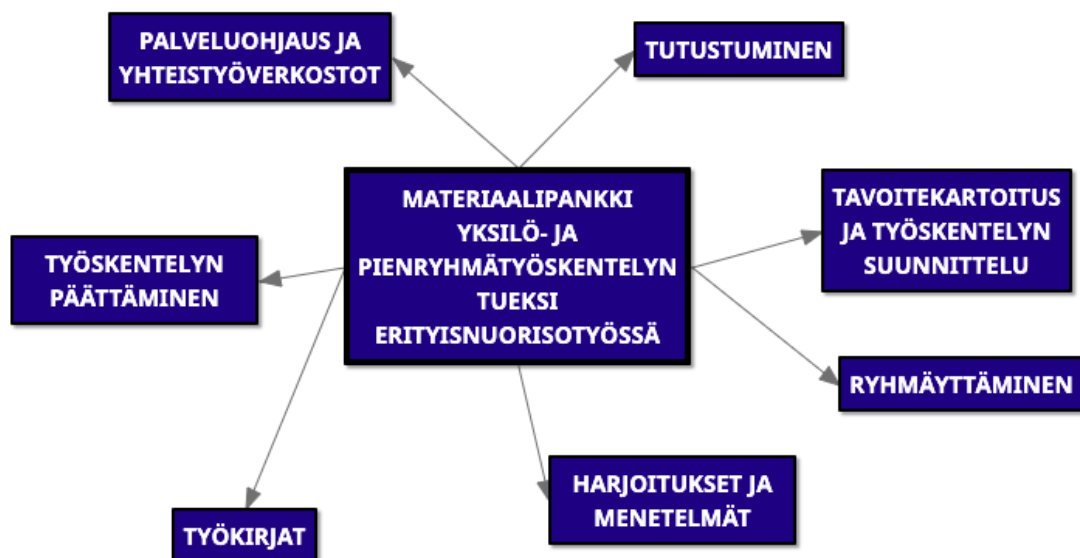
Opinnäytetyön liitteeksi on lisätty havainnollistava kuva kootun materiaalipankin rakenteesta ja sisällöstä (Liite 2).

Materiaalipankkiin koottiin ensin yksilö- ja pienryhmätyöskentelyn prosessin mukainen selkeä runko (Kuva 3). Runko jaettiin kansioihin seuraavien teemojen mukaan:

Tutustuminen, tavoitekartoitukset ja työskentelyn suunnittelu, ryhmäyttäminen, harjoitukset ja menetelmät, työkirjat, työskentelyn päättäminen sekä palveluohjaus ja yhteistyöverkostot.

Materiaalipankkiin lähdettiin kokoamaan sisältöä opinnäytetyön tutkimuksessa ilmenneiden teemojen mukaan. Materiaalia työskentelyn tueksi toivottiin seuraavista teemoista: tunnetyöskentely ja tunteiden hallinta, konfliktitilanteiden purku, sosiaaliset taidot ja vuorovaikutustaidot, itsetuntemus ja positiivinen minäkuva, itsehillintä, turvataidot, väkivallattomuus, päihteet ja päihdekasvatus, tulevaisuuden suunnittelu sekä vapaa-ajan organisoiminen ja koulunkäynnin tukeminen.

Kuva 3. Materiaalipankin runko.

Tutustumiskansioon koottiin materiaalia tutustumiseen sekä kommunikaation tueksi.

Tavoitekartoitukset ja työskentelyn suunnittelu -kansio sisältää toiminnan suunnitteluun ja tavoitteisiin liittyviä kartoituslomakkeita sekä harjoituksia. Kansioon lisättiin myös huoltajille ja yhteistyötahoille suunnattua materiaalia. Harjoituksia ja menetelmiä kansioon koottiin alakansioihin teemoiteltua materiaalia, menetelmiä ja harjoituksia, linkkejä sekä

nettisivustoja yksilö- ja pienryhmätyöskentelyn työskentelyn tueksi.

Ryhmäyttämistyöskentelyn materiaalia sekä erityisnuorisotyöntekijöiden toiveiden mukaisia fyysisiä työkirjoja ja materiaalipaketteja koottiin omiin kansioihinsa. Materiaalipankkiin lisättiin myös työskentelyn päättämiseen liittyvää tukimateriaalia sekä omaan kansioonsa palveluohjaukseen ja yhteistyöverkostoihin liittyvää materiaalia ja linkkejä. Materiaalipankin sisältöä koottiin opinnäytetyön tutkimuksessa nousseiden teemojen, toiveiden ja tarpeiden mukaisesti. Sisällön kokoamisessa on hyödynnetty myös verkosta löytyvää valmista materiaalia eri teemoista.

Kehittämiprojektin tuotoksena syntynyt materiaalipankki on tarkoitus jalkauttaa Vantaan kaupungin erityisnuorisotyöhön syksyllä 2022. Onnistunut kehittämistyö vaatii luodun toimintamallin testaamista ja kokeilemista työympäristössä. Kehitetyn mallin toimivuuden säännöllinen arvioiminen ja kehittäminen arvioinnin pohjalta on tärkeää. (Ahonen, T., 2017, ss. 96–97) Jatkossa materiaalipankkia täydennetään ja päivitetään uusilla tarpeen mukaisilla materiaaleilla sekä erityisnuorisotyöntekijöillä jo käytössä olevilla ja hyväksi havaitsemilla materiaaleilla. Yksilö- ja pienryhmätyöskentelyn tueksi koottua materiaalia on tarkoitus jatkotyöstää ja testata myös erityisnuorisotyön yksilö- ja pienryhmätoimintaan osallistuvien nuorten kanssa.

9 Pohdinta

Opinnäytetyön tekeminen parityönä oli mielekästä ja ammatillisesti kehittävä oppimisen kokemus. Kumpikin opinnäytetyön tekijöistä työskentelee samassa työyhteisössä erityisnuorisotyön kehittämisen parissa, ja on toisilleen jo entuudestaan tuttuja. Opinnäytetyön kaltaisen kehittämistehtävän parissa työskentelystä meillä ei kuitenkaan ole aiempaa yhteistä kokemusta. Opinnäytetyön tutkimukseen ja toiminnallisen osion toteutukseen valitut menetelmät ja työskentelytavat olivat toimivia ja tavoitteisiin vastaavia. Parityöskentely oli sujuvaa, aikataulun mukaan etenevää sekä avoimeen dialogiin perustuvaa. Opinnäytetyöpäiväkirja toimi apuna prosessin etenemisen seurannassa sekä työtehtävien jakamisessa ja piti tekijät ajantasalla työn vaiheista. Avoin vuoropuhelu ja yhteistyö toi esiin uusia näkökulmia sekä edisti kokonaisuuden hahmottamista. Parityönä tehty opinnäytetyö myös mahdollisti aiheen laajempaa tarkastelua ja monimenetelmäistä työskentelyä.

Koemme, että opinnäytetyölle asetetut tavoitteet toteutuivat opinnäytetyöprosessissa hyvin. Valitsemillamme tutkimusmenetelmillä saimme koottua opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin vastaavaa, käyttökelpoista tietoa. Vaikka valmista tietoa tutkittavasta aiheesta oli haastava löytää, perehdyimme saatavilla olevaan materiaaliin, kirjallisuuteen ja teorian tietoon mahdollisimman kattavasti. Valitut tutkimus- ja aineistonkeruumenetelmät olivat opinnäytetyön tutkimuksellisen osuuden sekä aikataulun kannalta toimivia. Kehittäminen moninäkökulmaisesti yhteisen asian äärellä oli mielekästä ja tehokasta sekä tuotti opinnäytetyön kannalta oleellista ja hyödynnettävää tietoa.

Yksilö- ja pienryhmätoiminnan tueksi kehitettyä materiaalipankkia olisi mielenkiintoista jatkokehittää ja testata myös toimintaan osallistuvien nuorten kanssa. Kehittämiseen voisi mahdollisesti osallistaa myös erityisnuorisotyön yhteistyöverkostoja. Opinnäytetyön tuloksiin sekä saatuun palautteeseen peilaten uskomme, että opinnäytetyöprosessi on ollut onnistunut. Opinnäytetyön toiminnallisena tuotoksena syntynyt materiaalipankki on tilaajan toiveiden mukainen sekä konkreettisesti käytännön työn tukena hyödynnettävä.

Lähteet

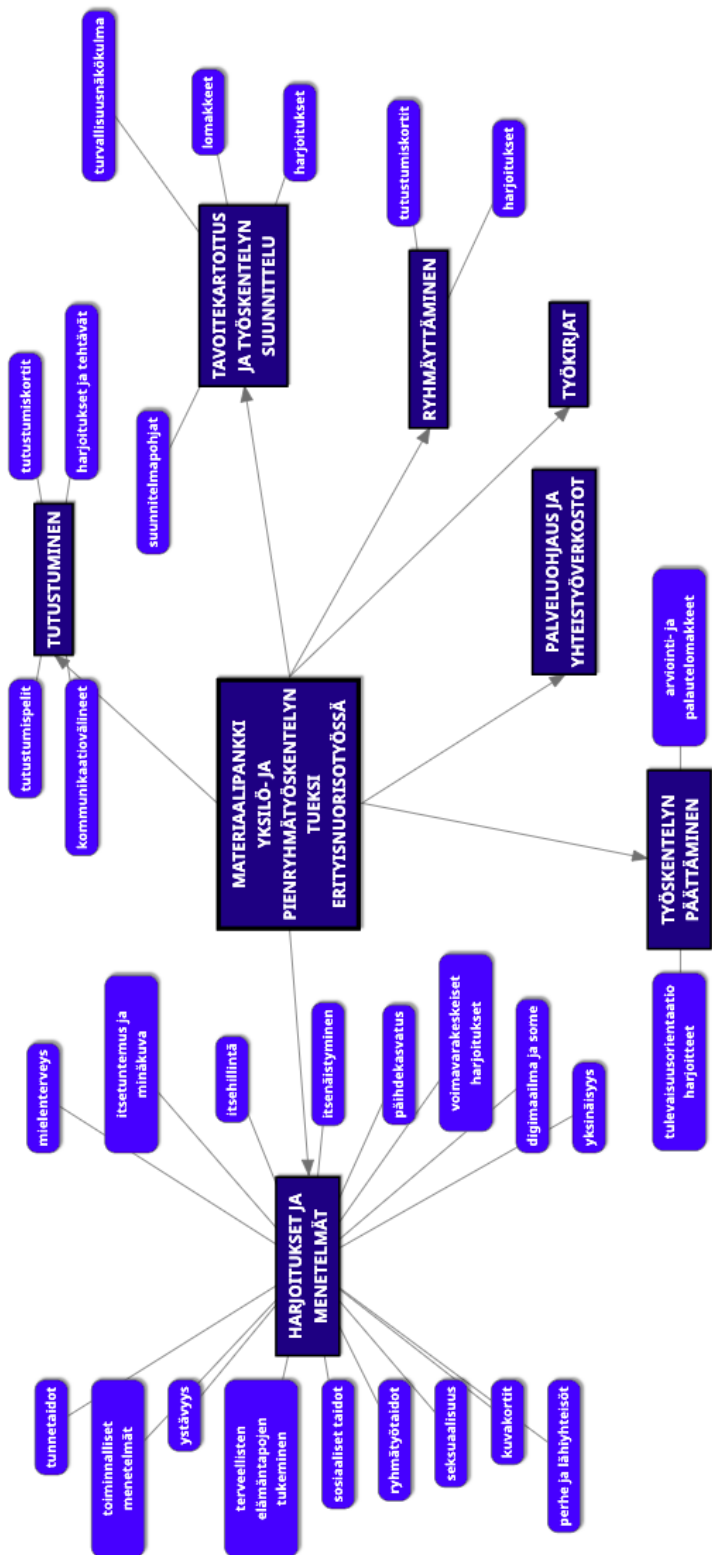
- Ahonen, L. (2017). *Haastavat kasvatustilanteet. Lämpimän vuorovaikutuksen käsikirja*. PS-kustannus.
- Ahonen, T. (2017). *Palvelumuotoilu Sotessa. Palvelumuotoilun käsikirja sosiaali- ja terveystieteiden palvelujen kehittämiseen*. Muutoksen voima.
- House of Commons Education Committee. (2011). *Services for young people*. Third report of session 2010-12. Volume 1. Report, together with formal minutes.
<https://publications.parliament.uk/pa/cm201012/cmselect/cmeduc/744/744i.pdf>
- Hämeen ammattikorkeakoulu. (2020). *Opinnäytetyöopas. Toimintaohje opinnäytetyöprosesseihin*. <https://www.hamk.fi/wp-content/uploads/2021/11/HAMK-Opinnaytetyoopas-2.pdf>
- Kananen, J. (2014). *Toimintatutkimus kehittämistutkimuksen muotona. Miten kirjoitan toimintatutkimuksen opinnäytetyönä?* Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kiilakoski, T. & Honkatukia, P. (2018). *Miten tutkia nuoria ja nuorisotyötä*. Vastapaino.
- Kuula, A. (2011). *Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys*. Vastapaino.
- Lehtinen, T. (2020). *Tunteiden värittäjä. Työkalupakki kehitysvammaisten nuorten tunteiden tukemiseksi ammatillisessa erityisoppilaitoksessa* [opinnäytetyö, Hämeen ammattikorkeakoulu].
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/354361/Lehtinen_Tarina.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Muhonen, J. (2008). *Pienryhmämenetelmä lasten ja nuorten ehkäisevän työn välineenä* [pro gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto].
<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/38246/URN:NBN:fi:jyu-201207202111.pdf?sequence=1>
- Nuorisolaki 1285/2016. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285>
- Nurmi, J.-E. (2011). *Miksi nuori syrjäytyy?* NMI-bulletin, 21 (2). <https://bulletin.nmi.fi/wp-content/uploads/2011/04/Nurmi.pdf>
- Ohisalo, M. (2012). *"Ei kenenkään maalta kaikkien maalle". Kohdennetun nuorisotyön Luotsitoiminnan arviointi- tutkimus*. Nuorisoasiainkeskus.
<https://issuu.com/nuorisoasiainkeskus/docs/luotsiraportti>

- Ojasalo, K., Moilanen, T., & Ritalahti, J. (2014). *Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan*. PS-kustannus.
- Parpei, R. (2018). *Tee, toimi, saa aikaan*. Alma Talent.
- Puusa, A. & Juuti, P. (2020). *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Gaudeamus.
- Rauas, M. (2014). *Pieniä tekoja, suuria asioita. Nuorisotyön eettinen näkökulma*. Humanistinen ammattikorkeakoulu.
- Ståhlberg, L. (2019). *Pienryhmäohjaajan opas*. PS-kustannus.
- TENK. (2021). *Hyvä tieteellinen käytäntö*. Tutkimuseettinen neuvottelukunta.
<https://tenk.fi/fi/tiedevilppi/hyva-tieteellinen-kaytanta-htk>
- Tietosuojalaki 1050/2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20181050>
- Toikka, K. & Toikka, P. (2006). *Ratkaisuna ryhmätoiminta, välineenä vuorovaikutus. Löytöretki luoviin ryhmätoiminnan menetelmiin*. Vantaan Kaupunki.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi.
- Vantaan kaupunki. (n.d.). *Erityisnuorisotyö*. Haettu 7.4.2022 osoitteesta
<https://www.sivistysvantaa.fi/nuortenvantaa/artikkelit/tukeajaapua/erityis-jaliikkuvanuoorisoty/pbczlk5ty.html>
- Vilka, H. (2021). *Tutki ja kehitä*. PS-kustannus

Liite 1: Lomakekyselyn runko

1. Onko sinulla yksilö- tai pienryhmätyöskentelylle tiettyä rakennetta?
 - Kyllä, millainen?
 - Ei
2. Millaisia materiaaleja tai toimintoja hyödynnät tämänhetkisessä yksilö- ja pienryhmätyöskentelyssä? Esim. Pelit, kortit, menetelmät, harjoitukset, tehtävät yms.
3. Millaisista teemoista/aihepiireistä toivoisit materiaalia työskentelyn tueksi?
4. Millaisia toiveita sinulla olisi koottavan materiaalin muodosta? (voit valita usean vaihtoehdon)
 - Materiaalipankki
 - Linkejä sähköisiin materiaaleihin
 - Fyysinen materiaalipaketti esim. työkirja
 - Joku muu, mikä?
5. Mikä olisi ensisijainen toiveesi koottavan materiaalin muodosta?
6. Koetko työstettävän materiaalipaketin tarpeelliseksi työssäsi?
7. Osallistutko työpajatyöskentelyyn työstettävän materiaalin arvioimiseksi 31.3 klo 13-15?
8. Muita toiveita tai ajatuksia?

Liite 2: Materiaalipankin rakenne

Liite 3: Yksilö- ja pienryhmätoiminnan prosessikuvaus ja rakenne

YKSILÖ- JA PIENRYHMÄTYÖSKENTELEN PROSESSIKUVAUS JA RAKENNE

- 1.** Alkukartoitus: tarpeen määrittely, kohderyhmän määrittely, tavoitteet, kokonaisuakataulu, tavoitteellisen yksilö- ja pienryhmätoiminnan kriteerien hyödyntäminen
- 2.** Valmistelu: Tavoitteista ja mittareista sopiminen, ryhmäkoon määrittely ja ryhmän kokoamisen valmistelu, toiminnan arvioinnin ja dokumentoinnin määrittely
- 3.** Nuorten valinta ja kontaktointi, huoltajien informointi ja toiminnan aloitus
- 4.** Toiminnan välitarkastelu (tavoitteet, aikataulu, menetelmien toimivuus yms.)
- 5.** Toiminnan lopettamisen valmistelu, tulevaisuuteen suuntaaminen
- 6.** Lopetus ja tarvittaessa nuorten jälkihoito- ja jatkotyöskentelytarpeen kartoittaminen
- 7.** Loppuarviointi ja raportointi

Liite 4: Aineistonhallintasuunnitelma

Opinnäytetyön nimi: Tukimateriaalia yksilö- ja pienryhmätyöskentelyyn. Materiaalipankki yksilö- ja pienryhmätoiminnan tukena Vantaan kaupungin erityisnuorisotyössä.
Opinnäytetyön tekijät: Mirka Rautio & Nea Suorela

AINEISTON HANKINNAN MENETELMÄT JA AINEISTON MUOTO

Tutkimusaineisto hankittiin Vantaan kaupungin erityisnuorisotyöntekijöiltä lomakekyselyn avulla. Aineiston analyysimenetelmänä käytettiin sisältöanalyysiä ja aineistoa luokiteltiin teemojen ja alateemojen avulla. Analysoitava aineisto oli tekstimuodossa. Aineistonkeruun yhteydessä ei kerätty henkilötietoja.

AINEISTOJEN SÄILYTYS OPINNÄYTETYÖPROSESSIN AIKANA

Opinnäytetyön aineistoa säilytetään opinnäytetyöntekijöiden henkilökohtaisella P-asemalla eikä kukaan ulkopuolinen pääse käsittelemään kerättyä aineistoa.

AINEISTOJEN KÄSITTELY OPINNÄYTETYÖN VALMISTUTTUA

Opinnäytetyössä kerättyä aineistoa käytetään vain tässä opinnäytetyössä ja sen analyysin teon yhteydessä. Opinnäytetyön valmistumisen jälkeen aineisto tuhoetaan 1 vuoden kuluttua opinnäytetyön hyväksymispäivästä. Tähän asti aineistoa säilytetään tutkimuseettisiä periaatteita noudattaen ja niin, että aineisto on vain opinnäytetyön tekijöiden saavutettavissa.